

Opinnäytetyö (AMK)

Diakin viestinnän koulutusohjelma

Journalismi

2013

Jenni Leppänen

KOKEILEVAA KANSALAI SJOURNALISMIA

– Portsa-kaupunginosautisten merkitys Turun
Sanomille

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Viestintä | Journalismi

2013 | 41

Ohjaaja: Samuel Raunio

Jenni Leppänen

KOKEILEVAA KANSALAIJSJOURNALISMIA

Portsa-kaupunginosauutiset eli Portsa-projekti oli Turun Sanomien toteuttama kokeilu, jossa kansalaisjournalistit, koululaiset ja journalismin opiskelijat veivät paikallisuutisoinnin mikrotasolle kirjoittamalla juttuja ja uutisia Turun Port Arthur -kaupunginosasta.

Projektissa oli tekijöitä yhteensä noin 20. Sivut avautuivat 1.10.2011. Alun perin projektin oli tarkoitus kestää vain joulukuuhun 2011 asti, mutta koska tekijät olivat innostuneita ja juttuja syntyi, jatkui projekti loppuen lopuksi maaliskuuhun 2012 asti. Loppuvaiheessa kaikkien innostus oli jo vähäisempää.

Lyhyeksi jääneestä elinajastaan huolimatta Portsa-projekti palkittiin toukokuussa 2012 Sanomalehtien liiton Vuoden parhaat –kilpailussa luovasta sosiaalisen median käytöstä.

Hyvän alun jälkeen lukijamäärät olivat kuitenkin Turun Sanomille pettymys. Verkkosivuilla käyntejä olisi tarvittu huomattavasti enemmän, jotta projekti olisi voinut jatkua. Turun Sanomien edustajat pitivät projektia kuitenkin onnistuneena kokeiluna. Projektin myötävaikutuksella paikallisuus on lisääntynyt Turun Sanomien painetussa versiossa.

Tämän tutkielman tarkoituksena on selvittää Portsa-projektia ja sen merkitystä Turun Sanomille. Mitä Turun Sanomat halusi ja sai Portsa-projektilta? Tutkielmassa perehdytään myös siihen, miten projektiin osallistuneet kansalaisjournalistit ja journalistiopiskelijat kokivat Portsa-projektin.

Lisäksi tutkielmassa tutkitaan sitä, mitä olisi pitänyt suurempien kävijämäärien lisäksi muuttua, että projekti olisi voinut jatkua.

Tutkielma on tehty toimeksiantona Turun Sanomille.

ASIASANAT:

Journalismi, kansalaisjournalismi, Turun Sanomat.

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Communications | Journalism

2013 | 41

Samuel Raunio

Jenni Leppänen

EXPERIMENTAL CITIZEN JOURNALISM

Portsa -neighborhood news, aka the Portsa-project was an experiment carried out by Turun Sanomat, in which citizen journalists, elementary school pupils and journalism students took the reporting of local news to microlevel by writing stories and news about the neighborhood of Port Arthur.

The number of people who worked in the Portsa-project was circa 20. The webpages opened on the 1st October in 2011. Originally the project was planned to last until December 2011, but since the writers were excited and stories were born, the project lasted until March 2012. Towards the end of the project, the enthusiasm had already decreased a little.

Despite the short period of time, the Portsa-project was rewarded in May 2012 of the creative use of social media by the Finnish Newspapers Association in its Best of the Year –competition.

After a good start, the number of readers was a disappointment to Turun Sanomat. It would have taken a lot more visitors to the webpages in order to continue the project. Yet the representatives of Turun Sanomat thinks that the experiment was successful. The number of local news has increased in Turun Sanomat as a result of the project. In addition, the lessons learned about working in projects provided Turun Sanomat a lot of useful information during the Portsa project.

The aim of the present bachelor's thesis was to study the Portsa-project and its significance for Turun Sanomat as well as to explore what Turun Sanomat aimed to achieve with this project and if the goals were reached. In addition, the study also discusses how the citizen journalists and journalism students experienced the Portsa-project.

The study also discusses other factors that should have been changed in addition to the need of a larger number of visitors in order to make it possible to continue the project.

This study was commissioned by Turun Sanomat.

KEYWORDS:

Journalism, citizen journalism, Turun Sanomat

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 TUTKIELMAN LÄHTÖKOHDAT	8
2.1 PORT ARTHUR	10
2.2 TURUN SANOMAT	11
3 MIKRO- TAI HYPERLOKAALINEN JOURNALISMI	12
4 KANSALAIJOURNALISMI	16
4.1 JAY ROSENIN KANSALAIJOURNALISMI AHVAN MUKAAN	18
4.2 TONY ROGERSIN KANSALAIJOURNALISMI	19
4.3 HONKOSEN JA LANKISEN KANSALAIJOURNALISMI & KRITIIKITÖN JOURNALISMI	20
4.4 SOSIAALINEN MEDIA & KANSALAIJOURNALISMI	22
4.5 MITÄ KANSALAIJOURNALISMI OIKEIN ON?	24
5 KOKEMUKSET PORTSA-PROJEKTISTA	26
5.1 TURUN SANOMIEN EDUSTAJIEN KOKEMUKSET	27
5.2 JOURNALISTIOPISKELIJOIDEN KOKEMUKSET	30
5.3 KANSALAIJOURNALISTIEN KOKEMUKSET	33
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	36
LÄHTEET	40

LIITTEET

Liite 1. Kirjallisuuskatsaus

Liite 2. Haastattelukysymykset Veikko Valtoselle

Liite 3. Haastattelukysymykset Katja Kaartiselle

Liite 4. Haastattelukysymykset journalistiopiskelijoille

Liite 5. Haastattelukysymykset Portsa-projektiin osallistuneille kansalaisjournalisteille

1 JOHDANTO

Portsa-kaupunginosauutiset oli Turun Sanomien tuottama ja portsalaisten aktiivien, koululaisten ja journalismin opiskelijoiden toteuttama kansalaisjournalistinen kokeilu. Niin sanottu Portsa-projekti tuotti Turun Port Arthur-kaupunginosasta juttuja ja uutisia Turun Sanomien verkkosivuille viikoittain. Portsan sivut aukesivat lokakuussa 2011. Projekti jatkui aina maaliskuuhun 2012 asti, jonka jälkeen sivut jäivät auki, mutta niiden päivittäminen lopetettiin. Sivut ovat edelleen tätä kirjoitettaessa avoinna luettavaksi.

Portsa-projekti oli tuotettu vain verkkoon. Turun Sanomien painetussa versiossa ei koskaan julkaistu Portsa-sivuille tuotettua materiaalia. Portsan sivuille pääsi Turun Sanomien nettisivujen kautta. Portsa-sivut olivat kansalaisia osallistava, erittäin pientä aluetta käsittelevä uutisjulkaisu. Sivuilla julkaistuja juttujen voidaan sanoa täyttävän hyperlokaalisen journalismin määritelmän. Tätä määritelmää avataan tässä tutkielmassa enemmän luvussa kolme, mutta lyhyesti sanottuna hyperlokaalisella journalismilla tarkoitetaan erityisen pienestä alueesta tehtyä journalismia. Tony Rogers määrittelee hyperlokaalisen journalismin näin:

Hyperlocal journalism, sometimes called microlocal journalism, refers to coverage of events and topics on an extremely small, local scale. An example might be a website that covers a specific neighborhood or even a particular section or block of a neighborhood.

Hyperlocal journalism focuses on news that would usually not be covered by larger mainstream media outlets, which tend to follow stories of interest to a citywide, statewide or regional audience.

(Rogers 2013a.)

Rogersin mukaan hyperlokaalista journalismia kutsutaan toisinaan myös mikrojournalismiksi ja sen avulla voidaan esitellä erittäin pienen alueen, joskus jopa tietyn naapuruston tapahtumia. Tavallisimmin hyperlokaalisessa journalismissa tuotetaan jutut verkkoon ja jutut ovat sellaisia, jotka useimmiten jäisivät valtamediassa kokonaan käsittelemättä. (Rogers 2013a.)

Mitä merkitystä projektilla oli Turun Sanomille ja toiko projekti Turun Sanomille mitään lisäarvoa? Tutkielmassa syvennytään tarkemmin myös hyperlokaalisen ja kansalaisjournalismin käsitteisiin. Lisäksi tutkielman tarkoituksena on selvittää, antoiko projekti Turun Sanomille uutta tietoa siitä, miten Turun Sanomien tilaajia ja lukijoita voisi saada osallistumaan juttujen tuottamiseen. Tämän lisäksi pohditaan, että jos projektista saatiin uutta tietoa, millä tavalla Turun Sanomilla voitaisiin jatkossa hyödyntää tätä tietoa.

Tutkimusmenetelminä tässä työssä on käytetty teemahaastatteluja ja omia kokemuksia. Teemahaastattelun käsitettä avataan enemmän luvussa kaksi. Osallistuin itse Portsaprojektiin journalistiopiskelijana ja tuotin juttuja sivustolle. Haastateltavina ovat olleet Portsaprojektiin osallistuneet Turun Sanomien edustajat, kaksi journalistiopiskelijaa ja kaksi projektiin osallistunutta kansalaisjournalistia, jotka asuvat Portsassa. Haastattelut on tehty helmikuussa 2013. Lähteinä tutkielmassa käytetään journalismista ja erityisesti kansalaisjournalismista kirjoitettuja teoksia ja tutkimuksia.

Aiheeksi Portsaprojekti valikoitui oman projektiin osallistumisen myötä ja kiinnostuksesta kansalaisjournalismiin sekä siihen, miten kansalaisjournalismin yleistyminen teknologian kehittymisen myötä vaikuttaa ammattiin opiskelleiden toimittajien työtilanteeseen.

Opinnäytetyö on tehty toimeksiantona Turun Sanomille. Toimeksiantajan edustajina ovat toimineet Veikko Valtonen ja Katja Kaartinen. Opinnäytetyö ja sen tulokset on annettu Turun ammattikorkeakoulun lisäksi myös Turun Sanomille myöhempää käyttöä ja mahdollista hyödyntämistä varten.

2 TUTKIELMAN LÄHTÖKOHDAT

Turun Sanomista otettiin yhteyttä Turun ammattikorkeakoulun journalistiopiskelijoihin syksyllä 2011. Projektiin haettiin vapaaehtoisia kirjoittajia ja kuvaajia. Journalistiopiskelijoille Portsa-projektista kertoi tuottajana toiminut Turun Sanomien toimittaja Katja Kaartinen. Journalistiopiskelijoita haluttiin mukaan nimenomaan sen vuoksi, että opiskelijoiden tekninen osaaminen ja eri teknisten laitteiden käyttömahdollisuudet olivat huomattavasti paremmat kuin kansalaisjournalistien, jotka olivat myös mukana projektissa. Turun ammattikorkeakoulun puolesta luvattiin myös projektiohjelmaa projektin osallistuneille opiskelijoille. Myös opinnäytetyön mahdollisuudesta oli puhetta jo ensimmäisessä projektia koskevassa palaverissa.

Portsa-sivut aukesivat lokakuussa 2011. Vaikka sivut toimivat niin sanotusti Turun Sanomien verkkosivujen alaisuudessa, olivat Portsa-kaupunginosauutisten sivut kuitenkin itsenäiset. Sivujen julkaisuun käytettiin wordpress-alustaa. Turun Sanomien verkkosivuilta oli linkki Portsan sivuille, kun projekti oli käynnissä ja sivuja päivitettiin. Muulla tavoin Portsa-kaupunginosauutiset -sivua ei mainostettu. Turun Sanomien verkkosivuilla ei ole enää linkkiä sivuille, mutta Portsa-projektin sivut ovat silti edelleen luettavissa osoitteessa www.portsa.ts.fi. Alunperin projektin oli tarkoitus kestää joulukuuhun 2011. Loppuen lopuksi projekti kesti maaliskuuhun 2012.

Turun Sanomissa alkoi elokuussa 2011 projektin käynnistäminen ja tuottajaksi valittiin toimittaja Katja Kaartinen. Hänen tehtäviinsä kuului muun muassa muiden projektiin osallistuvien rekrytointi. Portsa-sivujen juttujen tekijöiksi ryhtyikin portsalaisia ja Turun ammattikorkeakoulun journalismin opiskelijoita. Myös Juhana Herttuan ja Luostarivuoren koulun oppilaat tuottivat Portsa-sivuille juttuja. Yhteensä tekijöitä oli noin 20. (Kaartinen, Katja, henkilökohtainen tiedonanto 22.2.2013a.¹)

¹ Jatkossa (Kaartinen 2013a.)

Toimittaja Katja Kaartista on haastateltu tätä tutkielmaa varten. Turun Sanomien toisena edustajana tätä työtä varten on haastateltu toimituspäällikkö Veikko Valtosta, joka oli Portsa-projektin vastaava päätoimittaja. Lisäksi tutkielmassa on haastateltu journalistiopiskelijoita Jasmi Kuusistoa ja Sanna Linjosta. Portsa-projektiin osallistui myös aktiivisia kansalaisjournalisteja. Tässä tutkielmassa heitä edustavat Jere Satamo ja Sari Raunell.

Haastattelut on suoritettu teemahaastatteluina. Sirkka Hirsjärven ja Helena Hurmeen määritelmän mukaan teemahaastattelulle eli puolistrukturoidulle haastattelumenetelmälle on ”ominaista se, että jokin haastattelun näkökulma on lyöty lukkoon”. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 47.) Teemahaastattelu valittiin siksi, koska jokainen haastateltava oli ollut mukana Portsa-projektissa ja koska haastattelut kohdennettiin tiettyihin teemoihin – Portsa-projektin merkitykseen Turun Sanomille. Teemahaastattelu mahdollistaa haastattelun etenemisen keskeisten teemojen varassa eikä sido haastattelua määrälliseen tai laadulliseen. Teemahaastattelu ei myöskään ota kantaa siihen, kuinka syväle aiheen käsittelyssä on syytä mennä. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 48.)

Haastattelut nauhoitettiin mp3-muotoon ja haastatteluissa kirjoitettiin myös muistiinpanoja. Nauhoitetut haastattelut kirjoitettiin vielä haastattelun jälkeen puhtaaksi eli litteroitiin. Haastatteluiden lisäksi tiedonhankintaa on tehty sähköpostitse kyselemällä sekä havainnoimalla ja analysoimalla Portsa-projektin sivuja. Käytössä on myös ollut Portsa-projektin kävijämäärät, jotka on saatu Google Analyticsillä. Kävijämääräraportit on saatu käyttöön Turun Sanomilta. Tiedonhankinnan apuna on ollut myös Portsa-sivujen tuottajan pitämä Portsa-päiväkirja, jonka hän on luovuttanut opinnäytetyön kirjoittajan käyttöön. Haastattelukysymykset ovat tämän tutkielman liitteenä.

Idea kokeiluun syntyi Turun Sanomien toimituspäällikkö Veikko Valtosella jo kauan ennen kuin projekti käynnistettiin. Alun perin Portsa-projekti kulki työnimellä Suikkilan uutiset. Turun Sanomilla oli tahtotila tehdä paikallisuutisia vieläkin paikallisemmin kuin mitä printin puolella tehdään joka päivä. Mikrolokaalisuus tai hyperlokaalisuus oli jäänyt Valtoselle mieleen Yhdysvaltojen matkasta,

jossa erityisesti hyperlokaalisuus esiintyi usein eri mediataloissa. (Valtonen, Veikko, henkilökohtainen tiedonanto 20.2.2013.)

2.1 Port Arthur

Portsa on Turun kaupungin kahdeksas kaupunginosa. Se tunnetaan vanhaan työläiskaupunginosana, ja sille on tyypillistä vanhat puutaloyhteisöt. Portsan alue rajoittuu keskustan puolella Mikaelinkirkkoon ja sataman puolella Käkolanmäkeen. Portsan alueella asui vuonna 2011 noin 3500 asukasta. (Turun kaupunki 2013.) Port Arthuria rakennettiin samaan aikaan kuin kaupunginosaa reunustavaa Mikaelinkirkkoa. Sittemmin Turun satamaan johtava rautatie on rikkonut muutamia Portsan läntisimmistä kortteleista, mutta puutalokorttelit ovat edelleen yhtenäisiä Ratakadun ja Rauhankadun välissä. Vaikka suurin osa tonttien rakennuksista on peräisin 1900–1920-lukujen rakennusvaiheesta, on Portsan kaakkoislaidan kortteleissa yhä myös vanhempaa rakennuskantaa. Portsan puutalokortteleille on varsin tyypillistä yhtenäinen rakennuskanta, joka muodostuu yksikerroksisista asuinrakennuksista. Niiden pitkä julkisivu on sijoitettu katulinjan suuntaisesti. Lauta- tai rauta-aidoilla rajattujen tonttien sisäosien piharakennukset muodostavat suljettuja pihapiirejä, joita varjostavat suuret lehtipuut. (Museovirasto 2009.)

Port Arthurin puutalokorttelit on alun perin muodostettu Iso-Heikkilän majurinvirkatalon pelto- ja laidunmaille. Muodostaminen tapahtui Engelin 1828 valmistuneessa asemakaavassa. Vuonna 1884 Engelin kaavan korttelit muotoiltiin uudelleen niin sanotussa Backhoffin asemakaavassa satamaan johtavan rautatien sijoituksen vuoksi. Portsan asutuksen ydinalueen rakentaminen alkoi heti Turun palon jälkeen ja vuonna 1900 alueen kortteleista 17 oli asuttuja. (Museovirasto 2009.)

Kaupunginosan aktiivisena yhdistyksenä toimii Portsa ry, joka on perustettu vuonna 1972. Yhdistys perustettiin alun perin suojelemaan vanhoja puutaloja, joiden tilalle Turun kaupunki halusi rakentaa uudenaikaisia kerrostaloja. Edelleen yhdistys toimii aktiivisesti Portsan hyväksi. (Portsa ry 2013.) Portsa ry:n jäseniä oli myös mukana tekemässä Turun Sanomille Portsa-sivustoa. Tämän

lisäksi yhdistys julkaisee muutaman kerran vuodessa omaa Portsan Sanomat -lehteä, joka jaetaan portsalaisille ilmaiseksi. Lehdessä kerrotaan alueen uutisia ja tiedotetaan alueen tapahtumista. Portsan Sanomat on maksuton lehti, joka jaetaan portsalaisiin koteihin. Jakelun lisäksi lehteä on saatavilla portsalaisissa liikkeissä ja yrityksissä. (Portsa ry 2013.)

Portsalaiset ovat hyvin asuinpaikkarakkaita ja ylpeitä omasta asuinalueestaan (Raunell, Sari, henkilökohtainen tiedonanto 13.2.2013). Tätä tukee myös Portsa ry:n perustaminen, jonka ansiosta tänä päivänäkin Port Arthurin alue on kaunistettu puutaloaluetta. Portsalaisien aktiivien ansiosta Portsan asemakaava on suojeltu. (Portsa ry 2013.) Aktiivisuudesta kertoo myös se, että joka vuoden toukokuussa portsalaiset järjestävät Katumarkkinat Portsan kaduilla ja elokuuisin Portsassassa vietetään pihamarkkinoita, jolloin puutaloasuntoyhtiöiden pihat ovat avoimia kaikelle kansalle kirpputori- ja markkinahengessä (emt. 2013).

2.2 Turun Sanomat

Turun Sanomat on seitsemäpäiväinen päivälehti, jonka ensimmäinen numero julkaistiin vuonna 1. tammikuuta 1905. Lehden perusti aikoinaan Antti Mikkola, mutta nykyään lehteä julkaisee TS-Yhtymä, joka on viestintäkonserni, jonka päätoimialat ovat kustannustoiminta, viestintä- ja painopalvelut. Konsernin emoyhtiö on nimeltään TS-Yhtymä Oy, jonka päätuote Turun Sanomat on. Turun Sanomat on Lounais-Suomen ykköslehti. (TS-Yhtymä 2012.)

Turun Sanomien levikki oli vuonna 2012 noin 100 000 ja lukijoita lehdellä oli 224 000. (Levikintarkistus 2012.) Turun Sanomat on Suomen kolmanneksi suurin päivälehti levikiltään. (TS-Yhtymä 2012.) Tällä hetkellä Turun Sanomien vastaavana päätoimittajana toimii Kari Vainio. Lehti ilmestyy jokaisena viikonpäivänä broadsheet-sivukoossa.

3 MIKRO- TAI HYPERLOKAALINEN JOURNALISMI

Journalisti Tony Rogers on tutkinut hyperlokaalista journalismia. Hänen mukaansa hyperlokaalinen journalismi on erittäin pienestä alueesta, joskus jopa pelkästään yhden korttelin kokoisesta alueesta tuotettua journalismia, joka jäisi muuten valtautusten ja –median jalkoihin. (Rogers 2013a.)

Rogersin mukaan (emt. 2013) hyperlokaalinen journalismi muistuttaa ehkä eniten paikallisia ilmaisjakelulehtiä, paitsi että hyperlokaalisuus keskittyy vielä pienemmälle alueelle kuin pienet ja ilmaiset paikallislehdet.

Hyperlokaalisille julkaisuille on tyypillistä myös se, että useimmin hyperlokaalinen journalismi tuotetaan verkkoon, koska sillä tavoin säästetään painetun paperin kustannuksista. Yhtymäkohtia hyperlokaalisuudella on myös kansalaisjournalismiin, sillä useimmin hyperlokaaliset journalistit tekevät juttuja vapaaehtoisuudella eivätkä saa palkkaa julkaistuista jutuistaan. (Rogers 2013a.)

Turun Sanomien Portsa-kaupunginosauutiset sivustoa voi hyvällä syyllä sanoa hyperlokaaliseksi journalismiksi. Eniten hyperlokaalisuuden merkkejä Turun Sanomien projektissa täyttää se, että alue on pieni, tekijät tuottivat juttunsa ilmaiseksi ja jutut tuotettiin verkkoon. Toisaalta johdannossa lyhyesti esiteltyä Portsan Sanomat -julkaisua voi myös kutsua hyperlokaaliseksi journalismiksi.

Jatkuvassa myllerryksessä olevan media-alan pelastukseksi voisi hyvin kuvitella hyperlokaalista journalismia. Tehdään pienestä alueesta juttuja, jotka kiinnostavat lähinnä sen alueen ihmisiä, mutta tehdään monista alueista. Painokustannuksissa ja palkoissa voidaan säästää, kun hyperlokaalinen journalismi tuotetaan verkkoon kansalaisjournalistien voimin. Hyperlokaalisen journalismin haasteena on kuitenkin löytää yleisönsä, erityisesti verkossa tarjonnan laajuuden vuoksi. Erittäin pienestä alueesta tehdyn journalismin voi olla vaikeaa saada tarpeeksi kuluttajia, jotta sivusto olisi kannattava. Näitä ongelmia kohtasi myös Portsa-projekti.

Ken Doctor, toimittaja, media-analyttikko ja konsultti, joka on tutkinut hyperlokaalisia julkaisuja ja kirjoittanut niistä kirjan *Newsonomics – Twelve New Trends That Will Shape The News You Get*, on sitä mieltä, että pelkästään paikallisuuskin voitaisiin määritellä uudestaan. Yhdysvalloissa suurin osa lehdistä on paikallisia. Lehtien joukkokuoleman vuoksi hyperlokaaliset julkaisut ovat Yhdysvalloissa vuoden 2007 jälkeen olleet jokseenkin suosiossa. (Doctor 2010, 44.)

Mark Potts, joka on ollut mukana kehittämässä monia hyperlokaalisia verkkosivustoja, on todennut, että hyperlokaalisuudesta ei silti pidä kuvitella sen olevan jotenkin helppoa; että vain tuotettaisiin verkkoon pienestä alueesta pieniä juttuja ja lukijat löytäisivät ja ottaisivat saman tien sivuston omakseen. (Doctor 2010, 54.)

Pottsin (emt.) mielestä hyvän ja ennen kaikkea menestyvän hyperlokaalisen sivuston menestykseen menee vähintään muutama vuosi. Vielä pidempi aika Pottsin mielestä kuluu siihen, että hyperlokaalinen sivusto on todella näkyvää liiketoimintaa. Vaatii siis pitkäjännitteisyyttä ja ennen kaikkea kärsivällisyyttä sen suhteen, jos sivusto ei heti aukeamishetkellä ole valtaisa menestys.

“...It takes a couple of years just to get to the point where you’ve truly got a vibrant online community. It takes even longer to turn that into a visible business.”

(Doctor 2010, 54.)

Näiden tietojen varassa onkin aiheellista miettiä, olisiko Turun Sanomien Portsa-sivusto voinut muuttua Turun Sanomille myös taloudellisesti kannattavaksi, mikäli sille oltaisi annettu enemmän aikaa. Siitä huolimatta, että projekti pyöri osittain kansalaisjournalistisin voimin, on huomioitava, että sivuston pyörittäminen vaati Turun Sanomilta kuitenkin koko projektin ajan yhden työntekijän ponnoksen, ja lokakuusta 2011 joulukuuhun 2011 projektissa oli mukana myös toinen työntekijä. (Kaartinen 2013a.) Yksi syy Portsa-projektin loppumiseen olikin se, että lukijamäärät eivät vastanneet asetettuja tavoitteita, eikä sitä kuinka paljon projektiin jouduttiin kuitenkin Turun Sanomilla resursseja käyttämään (Valtonen 2013, Kaartinen 2013a). Näihin syihin ja seurauksiin paneudutaan tar-

kemmin luvuissa viisi ja kuusi, joissa esitellään haastatteluilla saatuja tutkimustuloksia sekä analysoidaan näitä tutkimustuloksia.

Vaikka verkkosivulle tuotetun materiaalin kustannukset eivät ole suuruusluokaltaan vertailukelpoiset printtiin nähden, täytyy muistaa, että Turun Sanomat joutui silti panostamaan rahallisesti projektiin.

Ken Doctor uskoo hyperlokaalisuuteen, koska ”ihmiset haluavat tietää paikallistasolla omasta alueestaan”. Hän kuitenkin huomauttaa, että hyperlokaalisuus ei ole sen halvempaa kuin muukaan palkattujen toimittajien tekemä journalismi, jos hyperlokaalista journalismia tekemään tarvitsee palkata ihmisiä. Jos taas haluaisi pienen paikallistason uutisoinnin pyörivän täysin kansalaisjournalistien varassa, pitäisi ihmisiä koko ajan ”kannustaa, rohkaista ja muistuttaa”. (Doctor 2010, 54.) Se taas vaatisi todennäköisesti palkatun ihmisen työpanosta, kuten Turun Sanomien Portsa-sivustolla. Perinteiselle medialle olisi myös suuri riski antaa nimensä alla kansalaisjournalistien pyörittää hyperlokaalista sivustoa. Ilman kunnollista koulutusta kansalaisjournalisteilta ei voida vaatia toimitustyön osaamista ideoinnista tiedonhankinnan kautta julkaisemiseen. Jos hyperlokaalinen sivusto toimisi ainoastaan kansalaisjournalistien voimin, olisi aina myös riski, että journalistin ohjeiden ja journalistisen etiikan noudattaminen ei toteutuisi huolellisella ja toivotulla tavalla.

Suomessa on tehty hyperlokaalista journalismia ennen Portsa-projektiakin, vaikka Portsa-projekti olikin innovatiivinen kokeilu hyperlokaalisuudesta verkossa. Portsan Sanomat on Portsan alueelta tästä hyvä esimerkki. Toinen menestyksenkäs hyperlokaalisen journalismin tarina, lähinnä pitkäaikaisen ilmestymisensä vuoksi, on Koroiset-lehti, joka ilmestyy Turun Koroisten, Metsämäen, Röntämäen, Orikedon ja Halisten kaupunginosissa. Lehdellä on päätoimittaja, toimitussihteeri ja valokuvaaja, mutta jutut tuotetaan vapaaehtoisvoimin. (Koroiset-lehti 2013.)

Lehti ilmestyy normaalisti neljä kertaa vuodessa ja se jaetaan edellä mainittujen kaupunginosien asukkaille. Lehti ilmestyy myös verkkoon näköislehden muodossa. Lehden tarkoituksena on tuoda asukkaille tietoa asuinalueensa tapah-

tumista ja historiasta. Lehti ilmestyi ensimmäisen kerran vuonna 2008. Maaliskuuhun 2013 mennessä vuoden 2013 numeroista ei ollut ilmestynyt vielä yhtään. (Nurmi, Hanna, sähköpostitiedonanto 29.3.2013.) Lehden verkkosivujen tarkastelu paljasti, että ajankohtaisista tapahtumista tiedottaminen oli siirtynyt jo reaaliaikaisempaan lehden Facebook-sivuille. (Koroiset-lehti 2013.)

Esimerkiksi Koroisten Facebook-sivuilla ajankohtaiset tapahtumat ja asiat on merkitty omiksi päivityksiksiin, jolloin ne näkyvät kaikille Koroisten Facebook-sivuista tykänneille heti tykkääjien omassa uutisvirrassa. Koroisten kotisivulla on ajankohtaista-osiossa vain yleensä vain lyhyt merkintä tulevista tapahtumista ja sielläkin ohjataan käymään Facebook-sivulla tarkempaa tietoa varten. Toisaalta internetin hakukoneet tuovat hakusanalla Koroiset suoraan vielä verkkosivulle eikä Facebook-sivuille. Koroisilla on Facebookissa 170 tykkääjää. (Koroinen – Turun syntysija 2013.) Tämä on verrattain vähän, sillä Koroiset-lehden ilmestymisalueella asuu Turun kaupunginosien väestömäärän mukaan noin 5400 ihmistä. Metsämäen alueen väestömäärää ei ole luvussa mukana, sillä tietoa siitä ei ollut saatavilla. (Turun kaupunki 2013.) Vertailun vuoksi on silti huomattava, että Turun Sanomien Facebook-sivuilla on hieman yli 3300 tykkääjää, vaikka levikkialueella Lounais-Suomessa asuu noin 360 000 ihmistä. (Turun Sanomat 2013, Väestörekisterikeskus 2013.) Eli pyöristettynä Turun Sanomien Facebook-sivuista tykkää noin prosentti levikkialueen asukkaista, kun Koroisten sivuista tykkää kolme prosenttia Koroiset-lehden levikkialueen asukkaista. Huomionarvoista on kuitenkin myös, että Turun Sanomien ydinlevikkialue on Turku, jossa on noin 180 000 asukasta (Turun kaupunki 2013). Jos ajatellaan, että Turun Sanomien Facebook-tykkääjät ovat kaikki turkulaisia, nousee levikkialueen asukkaiden Facebook-tykkääjäprosentti silloin noin kahteen prosenttiin.

4 KANSALAIJOURNALISMI

Joukkoviestintä on tavanomaisen määritelmänsä mukaan Risto Kuneliuksen mielestä ”– – sanomien välittämistä suhteellisen suurelle, ennalta rajaamattomalle yleisölle.” (Kunelius 2003, 17.) Kunelius jatkaa vielä joukkoviestinnän määritelmää, että joukkoviestinnässä käytetään apuna teknologiaa ja että joukkoviestintä on yleensä yksisuuntaista. Kuneliuksen mukaan toisaalta kaikki median muodot Paavalin kirjeistä ja television tietovisailuista iltapäivälehtien lööppeihin asti on joukkoviestintää. (Emt., 17.) Kärjistettynä voidaan sanoa, että tällöin viestinnän ongelmaksi on noussut se, että kansalaiset saavat vain ne tiedot, jotka journalistit katsovat tiedottamisen arvoiseksi.

Teknistyvän yhteiskunnan myötä perinteinen joukkoviestintä on myös muuttanut muotoaan. Koko ajan kehittyvät tekniset laitteet ja sosiaalinen media ovat mahdollistaneet sen, että nykyään kansalaiset ovat usein nopeammin perillä tapahtumista kuin journalistit. Se tarkoittaa sitä, että jokainen, jolla on tietokone, älypuhelin tai tabletti (tai kaikki nämä) ja internetliittymä, voi toimia journalistina. Toimittaja Johanna Vehkoo toteaa, että teknologinen kehitys ei ole huono asia journalismin kannalta. (Vehkoo 2011, 221.) Vehkoon mielestä uusi journalismi on avointa ja läpinäkyvää ja jos ei vielä olekaan, sen pitäisi ehdottomasti olla sitä. Vehkoon mielestä kukaan meistä ei tiedä kaikkea, mutta jokainen tietää jotakin, joten yleisön osallistaminen on avain journalismin tekemiseen tänä päivänä. (Vehkoo 2001, 220-221.) Toisaalta taas yhteiskuntatieteiden tohtori Merja Helle huomauttaa, että ”– – internet ja sen käyttäjien tuottama runsas sisältö ovat murtamassa käsitystä siitä, kuka on toimittaja ja mikä on journalismia” (Helle 2009, 91).

Joukkoviestinnän, journalismin ja kansalaisjournalismin määritelmät eivät ole yksiselitteisiä. Internetin yleistymisen myötä niiden käsitteiden määrittelemisen on entistä haasteellisempaa. Jos joukkoviestintä onkin sanomien välittämistä ennalta määräämättömälle joukolle, on journalismi Risto Kuneliuksen mukaan ajankohtaista ja faktapohjaista joukkoviestintää. (Kunelius 2003, 21.) Toisaalta myös Kunelius itse myöntää, että nämä molemmat määritelmät ovat suhteelli-

sia. Journalismin ajankohtaisuus ennen kaikkea on melko laaja määritelmä: esimerkiksi jotkut suuret luonnonkatastrofit tai sodat voivat olla hyvinkin ajankohtaisia vuosikausia tapahtuman jälkeenkin. Kunelius huomauttaa myös, että faktapohjaisuus ei ole aina kuulunut journalismin määritelmiin, mutta nykyisen uutisjournalismin ytimenä on kuitenkin ajatus siitä, että journalismissa on tarkoitus kertoa siitä, mitä on juuri nyt tapahtuu. (Emt., 21.)

Siihen nähden, että kirjoitustaito on syntynyt jo 5000 vuotta ennen ajanlaskumme alkua ja ensimmäisiä sanomalehtiä on ilmestynyt jo antiikin Roomassa (Kunelius 2003, 32-57) on kansalaisjournalismi erittäin nuori käsite journalismin historiassa. Kansalaisjournalismin alkuaikoina voidaan pitää 1920-lukua, kun filosofi John Dewey kävi mielipiteiden vaihtoa sen ajan hyvin vaikutusvaltaisen journalistin Walter Lippmanin kanssa siitä, miten journalistien tarjoileman informaation määrä ja laatu vaikuttavat yleisen mielipiteen muodostumiseen. (Ahva 2003, 5).

Tästä huolimatta nykyisin ajatellaan, että sen kansalaisjournalismin käsityksen, joka parhaillaan on vallalla, alku on 1980-luvun lopussa Yhdysvalloissa käydyissä presidentinvaalien uutisoinnin kritiikissä. Tuolloin jotkut journalistit alkoivat kritisoida vaaliuutisointia siitä, että se keskittyi sellaisiin yksityiskohtiin, joilla ei vaaleissa ollut väliä. Tämän kritiikin pohjalta jotkut mediatatolot alkoivat teettää kansalaisilla erilaisia kyselyjä ja teemahaastatteluja. Näiden perusteella alettiin luoda ”kansalaisten omaa agendaa”. Ensimmäisinä ”kansalaisten oman agendan” hankkeina toimivat Kansasin Wichita Eaglen ja Pohjois-Carolina Charlotte Observerin vaaliprojektit, joissa vaaliuutisoinnin huomio kohdistettiin kansalaisten tärkeiksi kokemiin teemoihin. Laura Ahva huomauttaa, että nykyisellään kansalaisjournalismi asettaa perinteiselle journalismille vaatimuksen: journalismin on sulauduttava vallitsevaan aikaan ja olosuhteisiin (emt., 15.) Turun Sanomissakin yritettiin juuri tätä Portsa-projektillaan: keksiä jotain uutta, tehdä journalismia ja osallistaa kansalaisia. (Valtonen 2013.)

4.1 Jay Rosenin kansalaisjournalismi

Yhdysvaltaista Jay Rosenia voidaan pitää yhtenä kansalaisjournalismin tuotteliimmista tutkijoista. Rosen on tutkinut kansalaisjournalismia jo 1990-luvulta lähtien ja kirjoittanut aiheesta kirjoja ja artikkeleita ainakin vuosina 1993–2000.

Ahvan mukaan Rosen on määritellyt kansalaisjournalismin viidestä eri näkökulmasta. Rosenin mielestä kansalaisjournalismin voi ajatella olevan ensinnäkin kokeilu, jossa etsitään koko ajan uusia tapoja tuottaa journalismia kansalaislähtöisemmin. (Rosen 1999, 21-23, Ahvan 2003, 5 mukaan). Tätä Portsa-projekti nimenomaan oli Turun Sanomille, joten projektia voidaan hyvällä syyllä kutsua kansalaisjournalistiseksi projektiksi.

Kokeilun lisäksi Ahvan mukaan kansalaisjournalismi on Rosenin mielestä väittely, jossa pohditaan lehdistön roolia ja tämän roolin demokratian suhdetta sekä väite, jonka mukaan journalistien pitää kohdella lukijoitaan kansalaisina, joita voi osallistaa ja ottaa mukaan keskusteluun. (Rosen 1999, 21-23, Ahvan 2003, 5 mukaan.) Turun Sanomissa ei hyödynnetty lehden puolella Portsa-sivuilla tuotettuja juttuja, vaikka juttujen käyttämisestä myös painetun lehden puolella oli projektin käynnistämisen aikaan mietintöjä journalistiopiskelija Jasmi Kuusiston mukaan. (Kuusisto, Jasmi, henkilökohtainen tiedonanto 8.2.2013.) Tähän palaan tarkemmin luvussa viisi. Näin ollen varsinaista väittelyä ei ehkä Portsa-projektissa lehdistön ja demokratian roolista saatu aikaan, mutta ei ollut oikeastaan tarvettakaan. Turun Sanomat oli irrallaan Portsa-projektista painetun version näkökulmasta, mutta projekti toimi silti vahvasti Turun Sanomien alaisuudessa. Toisaalta väite siitä, että kansalaisjournalismi on sitä, että journalistit kohtelevat lukijoita kansalaisina, joita voi osallistaa ja ottaa mukaan keskusteluun, toteutui Portsa-projektissa tarkalleen. Juuri siitä projektissa olikin kysymys. Tunnettu lehti halusi ottaa lukijat osaksi journalistista prosessia.

Rosen määrittelee kansalaisjournalismin Ahvan mukaan myös liikkeeksi, joka muodostuu siitä verkostosta, jonka journalistit, tutkijat ja järjestöt luovat väliinsä. Abstraktein Rosenin määritelmistä on viides, jonka mukaan kansalaisjournalismi on seikkailu, joka ei pääty koskaan. (Rosen 1999, 21-23, Ahvan 2003, 5 mu-

kaan.) Tällä hieman irrallisella määritelmällä Rosen tarkoittanee sitä, että koska journalismi on jatkuvassa muutostilassa, niin kenties kansalaisjournalisminkaan määritelmä ei voi olla jatkuvasti sama, vaan myös se muuttuu koko ajan.

Ahva esittää oman ajatuksen, jonka mukaan kansalaisjournalismi olisi myös itse journalismin tutkimusta. Jos kansalaisjournalismi on kerran journalismin uudistamisen vaatimus, tämän vaatimuksen pohjalta tehtävää käytännöntasolla tapahtuvaa kokeilua voidaan perustellusti sanoa kansalaisjournalismiksi. (Ahva 2003, 5). Tällä huomiolla Ahva vahvistaa sen, että Turun Sanomien Portsa-projekti oli ehdottomasti kansalaisjournalistinen kokeilu. Tätä seikkaa ei muuta sekään, että mukana oli sekä valmistuneita toimittajia (tuottaja Katja Kaartinen) että ammattiin kohta valmistuvia toimittajia (journalistiopiskelijat). Ahvan mielestä kansalaisjournalismin nimenomaan vaatiikin journalismin kokeilemisen. Tässä tutkielmassa kansalaisjournalismia käsitellään juuri tuon kokeilemisen kautta. Siitä syystä tässä tutkielmassa ei suljeta pois ajatusta siitä, että kansalaisjournalismia olisi ainoastaan kansalaisten tekemä ja tuottama journalismi, mutta ei myöskään ajatella kansalaisjournalismin vaativan aina ammattiin valmistuneiden toimittajien työpanosta. Kansalaisjournalismia pidetään tässä tutkielmassa kokeiluna, joka itsessään tutkii journalismia ja uusia tapoja tuottaa journalismia.

4.2 Tony Rogersin kansalaisjournalismi

Toimittaja Tony Rogers määrittelee kansalaisjournalismin hieman käytännönläheisemmin kuin Rosen Ahvan mukaan. Rogersin mukaan kaikista yksinkertaisin selitys kansalaisjournalismille on se, että se on samaa työtä, mitä palkatut journalistit tekevät. (Rogers 2013a.)

Tämä ajatus viehättää yksinkertaisuudellaan. Loppuen lopuksi näin se oli Portsa-projektissakin. Kansalaisjournalistit eli Portsa-projektiin osaa ottaneet vapaaehtoiset kirjoittaja-aktiivit tekivät täysin samaa työtä kuin journalistiopiskelijat, joita tässä tutkimuksessa pidetään toimittajan ammattiin valmistuvina opiskelijoina.

Rogers yksinkertaistaa kansalaisjournalismin määritelmää toden teolla, sillä hänen mukaansa teknologinen kehitys on mahdollistanut kansalaisjournalismin. Hänen mielestään kansalaisten verkkoon tuottama materiaali, kuten kuvat, viideot ja ääni, ovat kansalaisjournalismia. Rogersin ajatukset tässä suhteessa eroavat siis selvästi Rosenin ajatuksista, jotka Ahva tuo esiin pro graduunsa (Rosen 1999, 21-23, Ahvan 2003, 5 mukaan) ja joiden mukaan kansalaisjournalismiakin tekevät ammattitoimittajat.

Näin ollen Rogers ei ota huomioon Deweyn ja Lippmanin keskustelua kansalaisjournalismin ja demokratian suhteesta eikä myöskään Rosenin ajatuksia siitä, että kansalaisjournalismi syntyisi perinteisen journalismin halusta tuottaa uusia tapoja tehdä journalismia. Rogersin mielestä oikeastaan vain internet on saanut aikaan kansalaisjournalismin. (Rogers 2013a.)

Rogers huomauttaakin, että internet on mahdollistanut sen, että tavallinen kansalainen voi saada ja jakaa tietoa ympäri maailman. Rogersin mielestä tämä mahdollisuus oli aikoinaan varattu vain joukkotiedotusvälineille. (Emt. 2013).

Juha Honkosen ja Jussi Lankisen Huonoja uutisia -teoksen mukaan internetin ja teknologian kehittymisestä on vain hyötyä lukijoille, katselijoille ja kuuntelijoille. Kuluttajat hyötyvät, kun netin kautta voidaan tapahtumista välittää reaaliajassa valokuvia ja videota. (Honkonen & Lankinen 2012, 133.)

4.3 Honkosen ja Lankisen kansalaisjournalismi & kritiikittömän journalismi

Juha Honkonen ja Jussi Lankinen ovat Tony Rogersin kanssa samoilla linjoilla siitä, että uusi teknologia ja sen jatkuva kehitys ovat tuoneet älypuhelimien muodossa jokaisen housuntaskuun mahdollisuuden olla journalisti (Honkonen & Lankinen 2012, 133).

He tosin kutsuvat tätä kansalaisjournalismin määritettä kännykkäjournalismiksi. Esimerkkinä he käyttävät tapausta, jolloin afganistanilainen mies teki sekä kansalaisjournalismia että skuuppijournalismia tietämättään. Mies kun sattui eräänä yönä twiittaamaan mikroblogipalvelu Twitteriin, että häntä häiritsee kotinsa läheltä kuuluva jatkuva helikopterien melu. Helikopterit olivat yhdysvaltalaisien

erikoisjoukkojen kuljetusvälineitä, kun joukot hyökkäsivät Osama Bin Ladenin kotiin ja surmasivat tämän. (Emt. 2012.) Näin nopeaan tiedonvälitykseen ei millään tiedotusvälineellä ole mitään mahdollisuutta.

Tämänkaltainen kansalaisjournalismi aiheuttaa kuitenkin vaaran. Tiedotusvälineiden perimmäinen tehtävä on kuitenkin uutisoida totuudenmukaisesti tapahtumista. Totuudenmukainen tiedonvälitys sisältää aina tietojen tarkistamisen. Journalistin ohjeissa kohdassa kahdeksan sanotaan, että journalistin velvollisuus on pyrkiä totuudenmukaiseen tiedonvälitykseen. Kohdassa kymmenen taas mainitaan, että tiedot on aina tarkistettava mahdollisimman hyvin, myös silloin, kun ne on jo aiemmin julkaistu jossain. (Journalistiliitto 2011). Kännykkäjournalisismi ei kuitenkaan mahdollista aina tätä. Internetiin syötetyt sisällöt muodostavat näin ollen uhkakuvan perinteiselle journalismille. Nopeuden vaatimus ei anna aikaa tarkistaa tietojen todenperäisyyttä ja internetiin kuka tahansa voi tuottaa millaista sisältöä tahansa. Tämä ei voi olla muuttamatta journalismia. Vehkoo kirjoittaa kirjassaan (2011, 49) toimittaja Bill Adairista, joka vuoden 2004 republikaanien puoluekokouksessa Yhdysvalloissa alkoi miettiä, että politiikan journalismissa raportoidaan kaikki asiat kansalaisille ilman kritiikkiä. Tästä ajatuksesta syntyi Politifact-sivusto, jonka tehtävänä on tarkistaa poliitikkojen lausuntojen todenperäisyys. (Vehkoo 2011, 49.) Adairin mielestä journalismi vain välittää informaatiota ja odottaa sitten lukijoiden tekevän omat päätelmänsä, mutta ei tarkastele kriittisesti saamiaan tietoja. (emt., 50).

Suomalaisessa journalismissa sorrutaan helposti samaan. Uskotaan, että kunhan jutussa on esitetty molempien osapuolten kannat, on juttu hyvä journalistinen tuotos. Tätä alleviivataan journalismin opetuksessakin. Että jutussa pitää antaa tilaa molemmille osapuolille. Mutta usein unohdetaan, että journalismin tehtävänä on myös tonkia asioita syvemmältä, kuin mitä haastateltavat sanovat. Sieltä voi silloin löytyä paljon sellaistaakin, mitä jätetään sanomatta. Vehkoon mukaan tällaista kritiikitöntä, tasapuolista journalismia kutsutaan englannin kielessä "he said, she said" -journalismiksi. (Vehkoo 2011, 50.) Portsa-projekti ei ollut vaarassa ajautua tällaiseen ansaan, sillä juttujen aiheet olivat kuitenkin melko kevyitä. Mitään tiukkaa uutisjournalismia ei sivuille tuotettu. Osittain se

varmasti johtui kansalaisjournalisteista, joilta ei voinut odottaa uutiskriteereiden ja uutisjuttujen ammattimaista rakenteiden hallintaa, mutta osittain myös alueen pienuudesta. Port Arthur on kuitenkin rauhallinen puutaloasuinalue, jossa harvoin tapahtuu mitään suurta uutiskynnyksen ylittävää tapahtumaa. Edellinen ”kova” uutinen Portsassa on ollut erään puutalon tulipalo vuonna 2011, jossa talo paloi lähes kokonaan. (Yle 2011.) Suurimmaksi osaksi Portsan sivuille tuotetut jutut käsittelivätkin Portsan tapahtumia tai mielenkiintoisia rakennuksia ja ihmisiä. Jutut myös tarkistettiin aina ennen julkaisua. (Kaartinen 2013a.)

4.4 Sosiaalinen media & kansalaisjournalismi

Janne Seppänen ja Esa Väliverronen eivät varsinaisesti määrittele kansalaisjournalismia Mediatyhteiskunta-kirjassaan, mutta sivuavat samoja aiheita kuin Rogers verkkosivullaan sekä Honkonen ja Lankinen teoksessaan Huonoja uutisia. Seppänen ja Väliverronen pitävät sosiaalista mediaa tietynlaisena kansalaisjournalismina ja kirjoittavat myös teknologian kehityksen vaikutuksista kansalaisten osallistamiseen.

Seppäsen ja Väliverronen mukaan erilaiset sosiaalisen median yhteisöpalvelut kuten Facebook, YouTube ja Twitter ovat mahdollistaneet sekä kansalaisten juttujen tuottamisen että informaation entistä vapaamman kulun. (Seppänen & Väliverronen 2012, 36). Pääosin näiden palveluiden käyttäjät tuottavat verkkoon sisältöä ei-kaupallisesti, vaikka itse palvelut ovatkin kaupallisia.

Heidän mukaansa nämä palvelut ovat pakottaneet perinteiset mediat miettimään taloudellista tilannettaan, kun kansalaiset tuottavat sisältöä ilmaiseksi. Nämä palvelut myös lisäävät kansalaisten verkostoitumista toisiinsa, mutta myös median verkostoitumista kansalaisiin, joten kyseessä on kuitenkin kansalaisjournalismia sellaisessa määritelmässä, kuten Jay Rosen sen tarkoitti. (Rosen 1999, 21-23, Ahvan 2003, 5 mukaan.)

Seppänen ja Väliverronen huomauttavat kuitenkin, että vaikka nämä palvelut ovat mahdollistaneet entistä osallistuvamman ja sosiaalisemman yhteiskunnan, pääsääntöisesti Facebookin, YouTubeen ja Twitterin käyttäjät kuitenkin jakavat palveluissa toisten samoihin palveluihin tuottamaa sisältöä. (Seppänen & Väli-

verronen 2012, 36). Tämä huomioonottaen voisi kyseenalaistaa näiden palveluiden ja kansalaisjournalismin suhteen. Onko sosiaalinen media sitten kuitenkaan edes löysästi määriteltynä kansalaisjournalismia?

Tätä pohtivat myös Honkanen ja Lankinen. Heidän mielestään nykyjournalismissa sorrutaan pahasti liioittelemaan sosiaaliseen mediaan tuotetun sisällön merkityksestä journalismille. Honkanen ja Lankinen myöntävät, että päivitykset ja linkkaukset ovat toki nopea tapa välittää informaatiota ja juttuja eteenpäin, mutta nostavat kuitenkin esiin sen, mitä useimmiten löytyy sosiaalisessa mediassa nopeasti leviävän linkin takaa: perinteisessä mediassa työskentelevän journalistin tekemä juttu. (Honkanen & Lankinen 2012, 134.)

Sosiaalisesta mediasta ei voida siis suoraan sanoa sen olevan kansalaisjournalismia, mutta toisaalta yhteyttä kansalaisjournalismiin ei voida täysin kieltääkään. Seppäsen ja Väliiverrosen (2012, 38) mukaan esimerkiksi YouTube käy hyvästä esimerkistä tavallaan kansalaisjournalistisesta alustasta.

YouTube toimii julkaisualustana, jonne kuka tahansa voi tuottaa juttuja eli videoita, mutta toisaalta se on myös sosiaalinen media, josta voi linkata ja jonne voi linkata. Se edustaa kuitenkin Seppäsen ja Väliiverrosen mukaan myös perinteistä joukkoviestintää juuri sisällön levittämisen mahdollisuuden vuoksi. YouTubea kun voi levittää minkä tahansa sisällön ennalta määrittelemättömälle ja suu-
relle joukolle vastaanottajia. (Seppänen & Väliverronen 2012, 38.)

YouTubea olisi voinut hyödyntää myös Portsa-projektissa juuri hyvän julkaisualustan vuoksi. Videoiden ja audiojuttujen julkaisuun käytettiin kuitenkin Vimeota, joka on YouTubea vastaava alusta. (Kaartinen 2013a.) Varsinaista syytä valita juuri Vimeo julkaisualustaksi ei ollut. Toivomus Vimeon käyttämisestä videoiden julkaisemiseen tuli Turun Sanomien tekniikkapuolelta. (Kaartinen, Katja, sähköpostitiedonanto 6.4.2013c.) Videoiden julkaisemista varten Turun Sanomat perusti Portsa-projektille oman Vimeo-tilin, jonne videot ensin ladattiin ja sieltä linkitettiin sitten Portsa-sivustolle. Julkaisualustana Vimeo on myös helppokäyttöinen, kuten Wordpresskin on. Helppokäyttöisyys olikin yksi syy Turun Sanomille valita Wordpress Portsa-sivujen julkaisualustaksi. (Kaartinen 2013a).

4.5 Mitä kansalaisjournalismi oikein on?

Sosiaalisen median ja kansalaisjournalismin rajat ovat siis hyvin häilyvät ja vaikeasti määriteltävissä. Kansalaisjournalismi ei muutenkaan käsitteenä ole lainkaan yksiselitteinen. Olisi helppoa sanoa, että kansalaisjournalismi on pelkästään sitä, että kansalaiset tekevät journalistien töitä (ks. Rogers 2013b). Se ei kuitenkaan ole koko totuus, kuten Rosen on todennut (Rosen 1999, 21-23, Ahvan 2003, 5 mukaan).

Jos kerran kansalaisjournalismin lähtölaukaus on ammuttu jo 1920-luvulla Deweyn ja Lippmanin toimesta ja toisen kerran kansalaisjournalismi on innoittanut tutkijoita ja journalisteja 1980-luvun lopulla, varmaa on, että teknologinen kehitys ei ainakaan tule vähentämään kansalaisten entistä aktiivisempaa osallistumista. Sen ei pitäisi vähentää perinteisen median kiinnostusta kansalaisten mukaan ottamiseen sisältöjen tuottamiseen.

Turun Sanomien Portsa-projekti käy siksi paremmin kuin erinomaisesti kansalaisten osallistamisen tarkastelemiseen. Turun Sanomat käytti innovatiivisesti hyväkseen kansalaisten halua osallistua ja vaikuttaa. Tämä täyttää vakuuttavasti kansalaisjournalismin määritelmän, vaikka kansalaisjournalismille onkin monia erilaisia määritelmiä.

Portsa-projekti palkittiin toukokuussa 2012 Sanomalehtien liiton Vuoden parhaat -kilpailussa luovasta sosiaalisen median käytöstä (Turun Sanomat 2012). Palkinto tuli nimenomaan sosiaalisen median käytöstä, vaikka projekti oli kansalaisjournalistinen. Projekti ei kuitenkaan varsinaisesti ollut sosiaalinen, vaan sosiaalistava. (Kaartinen 2013a.) Palkinnon saaminen sosiaalisen median innovatiivisesta käyttämisestä kertoo osaltaan siitä, miten lapsenkengissä kansalaisjournalismin ja sosiaalisen median ymmärtäminen vielä on Suomessa. Puhumattakaan siitä, että perinteinen media vielä hyödyntäisi kaikkia niitä mahdollisuuksia, joita sosiaalinen media tiedonvälityksessä tarjoaakaan. Portsa-projektin saama palkinto olisikin voitu kohdistaa paremmin innovatiivisesta kansalaisjournalismin kuin sosiaalisen median käytöstä.

Tosin sosiaalisen median hyödyntämissä tullaan siihen, mistä Honkonen ja Lankinen varoittelivat. Niin sanottu Twitter-journalismi sisältää aina valheen vaaran, johon perinteisillä tiedotusvälineillä ei ole varaa sortua. (Honkonen & Lankinen 2012, 133). Portsa-projektilla ei kuitenkaan ollut tätä vaaraa, koska kaikki jutut tarkistettiin myös Turun Sanomien päässä ennen kuin niitä julkaistiin verkossa. (Kaartinen 2013a.) Ehkä parasta ja laadukkainta kansalaisjournalismia on kuitenkin sellainen, jota tehdään palkattujen journalistien valvovan silmän alla.

5 KOKEMUKSET PORTSA-PROJEKTISTA

Ajatukset lukijoiden joukkoistamisesta journalismin tekoon olivat heränneet Turun Sanomissa jo vuosia aiemmin, kuin Portsa-projektia alettiin toteuttaa. Veikko Valtosen yhdessä Turun Sanomien päätoimittajan kanssa tekemä Yhdysvaltojen matka oli tutustuttanut heidät hyperlokaaliseen journalismiin, joka oli silloin kovasti esillä Yhdysvalloissa. (Valtonen 2013.) Kuitenkin näitä ajatuksia alettiin todenteolla muuttamaan konkreettisiksi vuonna 2011, kun kesäkuussa 2011 Turun Sanomissa julkaistiin puffijuttu tulevasta projektista, jonka pohjalta Turun Sanomiin otti yhteyttä jo muutama kirjoittajaehdokka. Turun Sanomien tekniikkapuoli suunnitteli tuolloin portsa.fi-sivut Turun Sanomien verkkosivujen etusivun mukaisesti. (Kaartinen, Katja, sähköpostitiedonanto 25.2.2013b.²)

Elokuussa 2011 Katja Kaartinen aloitti Portsa-projektissa. Hän kävi läpi Veikko Valtosen suunnitelmia, kaupunginvaltuuston pöytäkirjoja juttuvinkkejä varten, suunnitteli sivurakenteen uudestaan ja ideoi sivuja muutenkin. (Kaartinen 2013a.) Sivupohjaan vaihdettiin värit ja sen muotoja muutettiin toiveiden mukaan pehmeämmiksi. Blogit ja Portsan talojen historiikit alkoivat muotoutua. Kaartisen kirjoittama puffiartikkeli Portsa-projektista julkaistiin Turun Sanomissa syyskuun 1. päivä 2011. (Emt. 2013b.) Artikkelin myötä tekijöiksi ilmoittautui neljä portsalaista kansalaisjournalistia.

Turun ammattikorkeakoulun journalistiopiskelijoita Katja Kaartinen kävi tapaamassa ja esittelemässä heille tulevan projektin 6.9.2011. Mukana tapaamisessa oli journalismin koulutusohjelman lehtori Pär Landorin lisäksi noin 12 journalistiopiskelijää. (Kaartinen 2013b.) 7.9.2011 Kaartinen esitteli projektin Portsan asukasyhdistykselle. Tapaamisessa oli mukana noin kymmenkunta ihmistä. (Emt. 2013b.) Myöhemmin tekijöihin liittyivät myös Juhana Herttuan ja Topeliuksen koulun oppilaita. Ensimmäinen tekijätapaaminen pidettiin 14.9.2011 Portsan olohuoneessa. (Emt. 2013b.) Portsan olohuone on Rauhankatu 26:ssa sijaitseva, vuokrattavissa oleva kokoustila. (Portsa ry. 2013.) Syyskuun 19.–30.

² Jatkossa (Kaartinen 2013b.)

päivä 2011 sivustoa tehtiin julkaisukuntoon. Se tarkoitti jo valmistuneiden artikkelin lisäämistä Wordpress-julkaisualustan hallinnoija-puolelle ja samalla testattiin myös Turun Sanomien arkistojuttujen sivuille syöttämisen toimivuutta. Kaartinen poimi myös tuona aikana TurkuTV:n videoarkistoista Portsa-aiheisia videoita, joita voitiin käyttää hyväksi Portsa-sivuilla. Portsa-kaupunginosauutiset -sivu avattiin 3.10.2011.

5.1 Turun Sanomien edustajien kokemukset

Turun Sanomien edustajina tässä tutkielmassa ovat toimituspäällikkö Veikko Valtonen ja toimittaja Katja Kaartinen. Valtonen toimi Portsa-projektissa vastavana päätoimittajana ja Kaartinen projektin tuottajana. Turun Sanomat halusi nimenomaan tehdä kansalaisjournalistisen kokeilun. (Kaartinen 2013a, Valtonen 2013.) Paikallisten juttujen tekeminen hyvin pieneltä alueelta oli vahvasti esillä, kun projektia lähdettiin toteuttamaan. Hyperlokaalisuuden lisäksi myös kansalaisjournalismi oli termi, jota projektilla haluttiin lämmitellä, eli kuvien, juttujen ja juttuvinkkien keinoin haluttiin osallistaa kansalaisia ja Turun Sanomien lukijoita. (Valtonen 2013.)

Toisaalta Turun Sanomissa haluttiin myös kokeilla, miten tehdä ihmislähtöistä journalismia ihmisten näkökulmasta. Lehdessähän on usein gallupeja, mutta Portsa-projekti oli silti täysin uusi ja erilainen tapa osallistaa kansalaisia. Projektin tarkoituksena oli myös lisätä asukkaiden kiinnostusta Portsan aluetta kohtaan ja olla selvästi kotiseutulähtöinen. Portsa-projekti myös muotoutui eräänlaiseksi vaikutuskanavaksi Portsan asukkaille. Kun kansalaisjournalisti tekee juttua jostain alueesta, on hänen helpompi lähestyä esimerkiksi kuntapäättäjäjä jutunteon näkökulmasta ja kysyä sitä varten päättäjältä asiaa, joka kiinnostaa häntä itseäkin. Portsa-projekti siis osaltaan lyhensi kuilua Portsan asukkaiden ja kuntapäättäjien kesken. (Kaartinen 2013a.)

Aluksi Turun Sanomilla oli ajatuksia ja suunnitelmia levittää kaupunginosauutisia koskemaan myös muita Turun kaupunginosia. Haaveena oli ottaa mukaan esimerkiksi Varissuon kaupunginosa monikulttuurisuutensa vuoksi mukaan ja sieltä maahanmuuttajaväestö tekemään journalismia sekä toisille maahanmuut-

tajille että kantaväestölle. (Valtonen 2013.) Portsan kokeilu toimi siis ikään kuin ensimmäisenä alustana ja jos se olisi saanut riittävästi kannatusta lukijoilta, olisi mukaan voinut hyvinkin tulla muitakin kaupunginosia. Lukijoiden sitouttaminen osoittautui kuitenkin haasteeksi. Uusia käyntejä sivuilla sinä aikana, kun sivustoa päivitettiin, oli 67,2 prosenttia kaikista kävijöistä, mutta kuitenkin 57,3 prosenttia poistui sivustolta välittömästi eli verkon käyttäjä kävi sivuilla, mutta ei jäänyt lukemaan artikkeleita tai katsomaan sivuilla olevia videoita. (Kaartinen 2013b.) Jos sivuston suosio olisi ollut suurempaa, oltaisiin sivustolle tuotettuja juttuja voitu kenties hyödyntää myös Turun Sanomien printtiversiossa. (Valtonen 2013.) Portsa-sivustolle tuotettuja juttuja ei nyt hyödynnetty printin puolella, eikä Portsa-projektiin tehtyjä videoita nostettu koskaan TSTV:n sivuille. (Kaartinen, Katja, sähköpostitiedonanto 7.4.2013c.³)

Ensimmäisenä aukiolopäivänään 3.10.2011 Portsan sivut keräsivät 840 kävijää. Sinä aikana, kun sivut päivittyivät, eli 3.10.2011–31.3.2012, sivut keräsivät 24 305 käyntiä, joista yksilöityjä kävijöitä oli 16 334 kävijää. Keskimäärin sivuilla vietettiin aikaa 2 minuuttia. (Kaartinen 2013b.) Nämä luvut eivät olleet Turun Sanomien johdolle riittäviä, vaan kävijämääriä oltaisiin tarvittu enemmän, jotta projekti olisi voinut jatkua. Kyseessä oli kuitenkin rahallista panostustakin vaativa projekti, joka vei jatkuvasti 1-2 työntekijän ajan. (Valtonen 2013.)

Toisaalta huomattiin myös se, että puolivuotisessa projektissa Portsan alue oli jo aika pitkälti käsitelty kokonaisuudessaan ja juttuaiheet alkoivat selvästi vähentyä. Vaikka Turun Sanomilta ehdotettiin juttuaiheita, eivät kansalaisjournalistit kuitenkaan enää niihin tarttuneet yhtä innokkaasti kuin alussa.

”Syiksi valiteltiin kiireitä ja saapuvaa kevättä. Kyllähän se yhteydenpito alkoi sitten jo olla aika yksipuolista: minä pommitin sähköpostilla, että ”olisi tällainen ja tällainen juttu, tekisitkö?”, mutta aika harva niihin enää tarttui.”

(Kaartinen 2013a.)

”Koska kansalaisjournalistien into hiipui, kaatoi sitten juttujen tekeminen entistä enemmän journalistiopiskelijoiden niskaan.”

(Kaartinen 2013a.)

³ Jatkossa (Kaartinen 2013c.)

Projekti kuormitti myös sivuston tuottajaa loppuvaiheessa edelleen paljon, ja sivuston ylläpitäminen alkoi olla muusta työnteosta pois. Jotta projekti olisi voinut jatkua, olisi Turun Sanomien puolella pitänyt tehdä työaikajärjestelyjä. (Kaartinen 2013a.)

”Vaikka portsalaiset varmasti tykkäsivät siitä, että tällainen projekti tehtiin, eivät he sitten kuitenkaan lähteneet siihen mukaan niin kauhean suurella innolla.”

(Valtonen 2013)

Lukijamäärien olisi pitänyt olla suurempia, jotta vastaavana päätoimittajana toiminut Veikko Valtonen olisi pystynyt perustelemaan Turun Sanomien johdolle, että projektia kannattaisi vielä jatkaa. (Valtonen 2013.) Jatkaminen olisi kuitenkin vaatinut Turun Sanomilta rahallista ja työaikapanostusta, joko palkkaamalla lisää työntekijöitä projektiin tai järjestelemällä silloisten työntekijöiden työaikoja uudelleen, joten huonoilla kävijämäärillä sivuston jatkaminen ei ollut kannattavaa.

Vaikka Portsa-sivuston kävijämäärät eivät olleet sitä, mitä Turun Sanomilla toivottiin, eivät Valtonen ja Kaartinen pidä projektia epäonnistuneena. Projekti lisäsi Turun Sanomissa painetun version puolella ennen kaikkea paikallisuutta. Turun Sanomat on maakuntalehti, jonka ydinlevikkialue on Turku. Portsa-projektin myötä paikallisfokusointi on lisääntynyt lehdessä ja paikallisuuteen on lehden teossa keskitytty enemmän. Portsa-projektin jälkeen Turun Sanomilla oli Kaupunkireportteri-projekti, jossa yksi toimittaja kierteli keskustassa ja teki verkoon hyvin pieneltä alueelta uutisia. Kaupunkireportteri-projekti kesti hieman kauemmin kuin Portsa-projekti, mutta on toistaiseksi ainakin tauolla. (Valtonen 2013.) Lisäksi Portsa-projekti opetti projektityöskentelyä. Sen jälkeen muutkin projektit kuin Kaupunkireportteri ovat olleet käytössä Turun Sanomissa, muun muassa kuntavaaleista tehtiin juttuja projektina Turun Sanomiin. (Emt. 2013.) Yhteydenottaminen ja -pitäminen paikallisiin lukijoihin ja kuntalaisiin lisääntyi myös projektin myötä. (Kaartinen 2013a.) Vaikka paikallisuus on lisääntynyt Turun Sanomien painetussa versiossa Portsa-projektin myötä, ei voida täysin

sanoa, että paikallisuuden lisääntyminen olisi pelkästään Portsa-projektin ansiota.

”Voihan olla, että paikallisuuteen oltaisiin kiinnitetty muutenkin huomiota enemmän, mutta ei Portsa-projekti nyt toisaalta ainakaan vähentänyt paikallisuutta Turun Sanomissa. Kyllä paikallisuuden lisääntyminen silti oli niin sanotusti ilmassa jo ennen Portsa-projektiäkin.”

(Valtonen 2013.)

5.2 Journalistiopiskelijoiden kokemukset

Portsa-sivuston tuottaja Katja Kaartinen kävi tapaamassa Turun ammattikorkeakoulun journalistiopiskelijoita syyskuussa 2011 ja esittelemässä tulevan projektin. Tapaamisesta oli lähetetty aiemmin jo sähköpostia opiskelijoille, joten palaveriin oli jo valmiiksi valikoituneet mukaan ne opiskelijat, jotka olivat kiinnostuneet ottamaan projektiin osaa. Tässä tutkielmassa on haastateltu kahta Portsa-projektiin osallistunutta journalistiopiskelijää, Sanna Linjosta ja Jasmi Kuusisto.

Journalistiopiskelijoita innosti lähtemään mukaan projektiin erityisesti se, että projekti oli Turun Sanomien. (Kuusisto, Jasmi, henkilökohtainen tiedonanto, 7.2.2013.) Myös mahdollisuus saada oman alan työkokemusta ja se, että jutuista maksettiin palkkio, lisäsi motivaatiota osallistua projektiin. (Linjos, Sanna, henkilökohtainen tiedonanto, 8.2.2013.) Ensimmäisessä tapaamisessa Katja Kaartisen kanssa kävi myös ilmi se, että juttujen tuottaminen Portsa-sivustolle olisi helppo toteuttaa opiskelun ja työn ohessa. (Linjos 2013.) Projektia markkinoitiin journalistiopiskelijoille myös sillä, että siitä on mahdollisuus saada ammattikorkeakoulun puolesta projektipintopisteitä. Aluksi journalistiopiskelijat olivatkin siinä uskossa, että journalismin koulutusohjelma olisi enemmänkin mukana projektissa, mutta nopeasti kävi ilmi, että projekti hoituu täysin Turun Sanomien kautta. (Linjos 2013.)

Journalistiopiskelijat tuottivat Portsa-sivustolle sekä teksti-, ääni- että videojuttuja. Molemmat haastatelluista opiskelijoista laskivat tuottaneensa sivustolle noin kymmenen juttua. Selvästi eniten journalistiopiskelijat tuottivat sivustolle video-

juttuja. (Kuusisto 2013, Linjos 2013.) Tämä oli Turun Sanomillakin ollut ajatuksena. Journalistiopiskelijoilla oli tekniset välineet videojuttujen tuottamiseen. Kansalaisjournalisteilla ei tällaista mahdollisuutta ollut. (Kaartinen 2013a.) Videojuttuihin aiheet tulivat enimmäkseen Turun Sanomilta ja tekstijuttuihin journalistiopiskelijat ideoivat itse aiheensa, jotka hyväksyttiin tuottaja Katja Kaartisella. (Linjos 2013.)

Juttuideoita opiskelijat saivat kehittää itse ja niitä myös ehdotettiin Turun Sanomien puolesta. Molemmat opiskelijoista ovat sitä mieltä, että ehkä heiltä odotettiin enemmänkin juttujen ideointia. Se oli kuitenkin haasteellista, koska kumpikaan haastatelluista ei asu Portsan alueella. Muutamia juttuideoita eivät menneet läpi, koska niistä tekivät juttuja tai blogikirjoituksia jo kansalaisjournalistit. (Kuusisto 2013.) Toisaalta molemmat journalistiopiskelijat ovat sitä mieltä, että omalla aktiivisuudella ja sillä, että olisi mennyt vaikka vapaa-ajalla tutustumaan paremmin Portsan alueeseen, olisi ehkä juttuideoita alkanut syntyä omassakin mielessä enemmän.

Kummatkin mainitsivat projektin haasteeksi juttuideoiden kehittämisen, kun alue on kuitenkin suhteellisen pieni ja samalta alueelta teki samaan aikaan juttuja noin 20 muutakin ihmistä. He huomauttavat kuitenkin, että Turun Sanomilta tuli kiitettävästi ideoita toteutettavaksi. (Kuusisto 2013, Linjos 2013.) Journalistiopiskelijoilta odotettiin myös selvästi enemmän uutismaisempaa otetta juttujen tuottamiseen kuin kansalaisjournalisteilta. Muutama journalistiopiskelija olisi halunnut tehdä sivustolle juttuja vapaammin ja kokeilevämmin, mutta jotkut näistä ideoista toteutettiin sitten kansalaisjournalistien taholta, kuten blogikirjoitukset. (Linjos 2013.) Kuitenkin uutismaisemman otteen vaatiminen on ymmärrettävää, koska kansalaisjournalisteilta ei voi vaatia samanlaista ymmärrystä ja otetta journalismin tuottamiseen kuin alaa opiskelevilta. (Kaartinen 2013a.) Journalistiopiskelijoille maksettiin myös palkkiot jutuista, joten uutismaisempi ote juttujen tuottamisessa oli hyvä ehto. (Linjos 2013.)

Haastatellut journalistiopiskelijat kokevat projektin työmäärän olleen sopivan, joskin molemmat olisivat itseltään toivoneet vielä enemmän panostusta. Muutaman kuukauden kuluttua sivuston avaamisesta kävi kuitenkin selväksi, että

juttuaiheet alkavat olla pitkälti käytetty. (Linjos 2013.) Jasmi Kuusisto taas on sitä mieltä, että esimerkiksi Kakolan alueesta olisi voinut tehdä loputtomasti juttuja. Hänelle yksi syistä projektiin osallistumisesta olikin juuri Kakola. (Kuusisto 2013.) Onkin syytä huomata, että varsinaisesti pieni alue itsessään ei välttämättä ole haaste juttuideoiden kannalta, vaan juttuideoiden sitominen käsiteltävään alueeseen. Pidemmällä journalistisella kokemuksella journalistiopiskelijat olisivat ehkä paremmin osanneet kytkeä esimerkiksi koko Turkuun koskevat aiheet myös Porsaan, eikä tehdä juttuja vain portsalaisnäkökulmasta.

Ensimmäisen kuukauden aikana Porsasivustolla julkaistiin yhteensä 67 artikkelia. Näistä 24 oli artikkelia, 12 blogikirjoitusta, yhdeksän talohistoriaa, viisi kuvareportaasia, kuusi videota sekä 10 sellaista artikkelia Porsasta, jotka olivat julkaistu Turun Sanomissa aiemmin. Lisäksi sivustolla julkaistiin ensimmäisen kuukauden aikana myös TSTV:n Porsas-aiheisia videolinkkejä. Kuitenkin jo marraskuussa 2011 juttujen julkaisu tiheys harveni. (Kaartinen 2013b.) Tämä tukee myös journalistiopiskelijöiden ajatuksia siitä, että juttujen keksiminen oli jo muutamana kuukauden jälkeen yhä vaikeampaa alueen pienuuden vuoksi.

Alueen pienuus on tällaisessa projektissa ehdoton haaste, koska pienet alueet ovat usein hyvin nopeasti käsitelty. (Linjos 2013.) Vaikka Porsas-projektin tarkoituksena olikin nimenomaan tehdä hyvin pieneltä alueelta hyperlokaalista journalismia (Rogers 2013a.), niin pidemmän päälle projekti ei olisi voinut tuollaisenaan kantaa enää jatkossa, vaan olisi pitänyt miettiä keinoja muuttaa ja levittää projektia koskemaan myös muita kaupunginosia. (Kuusisto 2013, Linjos 2013.) Tämä tietysti oli Turun Sanomilla aluksi tarkoituksenakin, jos Porsas-sivuston kävijämäärät olisivat olleet suuremmat. (Valtonen 2013.) Toisaalta tämä olisi vaatinut Turun Sanomilta lisää resursseja ja panostusta projektiin. Näitä resursseja ei tuossa taloustilanteessa ollut. (Valtonen 2013.) Jotta projekti olisi voinut jatkua ja kenties levitäkin, vetovastuun olisi siinä tapauksessa pitänyt siirtyä suoraan kansalaisjournalisteille. (Kaartinen 2013a.) Tekijäjoukon olisi pitänyt joka tapauksessa vaihtua, sillä selvää kyllästymistä oli joukossa, erityisesti kansalaisjournalisteissa, jo havaittavissa Porsas-projektin loppuaikoina. (Kaartinen 2013a.)

Journalistiopiskelijat olivat toivoneet Turun Sanomien myös markkinoineen paremmin Portsaprojektia. Nyt markkinointia ei ollut käytännössä lainkaan (Kaartinen 2013a) eikä Turun Sanomien nettisivuillakaan Portsasivustoa ollut erityisen näytävästi merkitty, vaan oikeastaan Portsasivustosta piti tietää ja sitä piti osata etsiä, jotta sinne löysi tiensä. (Kuusisto 2013.)

5.3 Kansalaisjournalistien kokemukset

Portsassa asuva Jere Satamo lähti mukaan Portsaprojektiin, kun näki siitä juttun Turun Sanomissa. Hän otti itse yhteyttä Turun Sanomiin ja ilmoittautui mukaan. Jere Satamon mukaan kotiseuturakkaus innoitti hänet ottamaan osaa projektiin. (Satamo, Jere, henkilökohtainen tiedonanto 11.2.2013.) Sari Raunell taas lähti mukaan projektiin, kun Portsasivuston tuottaja Katja Kaartinen oli lähestynyt Portsary:tä, jonka hallitukseen Raunell kuului. Raunellin motivaationa osallistua oli innostus kirjoittamiseen sekä se, että hänelle Turun Sanomat on tärkeä lehti ja osa turkulaisuutta. (Raunell, Sari, henkilökohtainen tiedonanto 13.2.2013.) Jere Satamo ja Sari Raunellia on tässä tutkielmassa haastateltu kansalaisjournalisteina, jotka osallistuivat juttujen tuottamiseen Portsasivustolle.

Sekä Sari Raunell että Jere Satamo pitävät Portsaprojektia ainutlaatuisena projektina, josta he ovat erittäin ylpeitä. Kansalaisjournalistit tuottivat Portsasivuille juttuja, mutta heillä oli myös tärkeä rooli juttuaiheiden keksimisessä ja niiden välittämisessä eteenpäin Turun Sanomille. (Kaartinen 2013a., Raunell 2013.) Portsary levitti tietoa projektista portsalaisille, ja monesti asukkaat tulivat kertomaan asioita ja tapahtumia suoraan kansalaisjournalisteille, joiden tiesivät olevan mukana projektissa. Tämä yhdisti Portsan asukkaita ja tekivät naapureita entistä tutummiksi toisilleen. (Raunell 2013.)

Tällä tavalla Portsaprojekti toimi sosiaalistavana kokeiluna (Kaartinen 2013a) ja tietyllä tavalla sosiaalisena medianä, josta projekti sitten palkittiinkin. (Turun Sanomat 2012.) Tässä tapauksessa sosiaalinen media tarkoittaakin hieman erilaista käsitettä kuin miten sosiaalisen median käsite normaalisti tulkitaan, esim. Facebookin ja Twitterin luomina.

Molemmat projektiin osallistuneet kansalaisjournalistit ovat sitä mieltä, että eniten projekti vaati heiltä aikaa ja sitoutumista. He kokivat saaneensa tehdä juttuja omien aikataulujensa puitteissa. (Raunell 2013, Satamo 2013.) Myös Turun Sanomien puolelta tullut ohjaus koettiin tärkeäksi. Tuottaja Katja Kaartinen neuvoi erityisesti verkkokirjoittamisessa, väliotsikoiden käyttämisessä, otsikoinnissa ja juttujen rakenteissa. (Raunell 2013.) Jere Satamo tuotti Portsa-sivustolle valokuvareportaaseja ja otti valokuvia muiden kirjoittamia juttuja varten. Aluksi hän lähetti valokuvat Turun Sanomille sähköpostitse, ja Turun Sanomat hoiti julkaisun, mutta myöhemmin hän käytti itsekin Portsa-sivuston julkaisualustaa ja laittoi itse julkaistavat kuvat suoraan Wordpressiin. (Satamo 2013.) Nämä kuvatkin tosin ensin tarkistettiin ennen julkaisua, ja tuottaja Katja Kaartinen hoiti julkaisun. Omin päin ei kukaan tekijöistä julkaissut Portsa-sivustolla koskaan mitään. (Kaartinen 2013a.)

Kansalaisjournalistit olivat projektissa tyytyväisiä työmääräänsä. Sari Raunell on sitä mieltä, että hän olisi edelleen tuottanut juttuja sivustolle, mikäli projekti olisi jatkunut pidempään, mutta Jere Satamo on journalistiopiskelijoiden kanssa samaa mieltä, että aiheet alkoivat kuitenkin vähitellen loppua. (Kuusisto 2013, Linjos 2013, Satamo 2013.) Tästä voidaan päätellä, että pienen alueen ongelmana hyperlokaalisessa journalismissa on helposti juttuaiheiden vähyys. Kun juttuaiheet alkavat vähentyä, johtaa se automaattisesti siihen, että sivuston päivitystahti hiljenee ja sitä myötä kävijämäärät laskevat. (Linjos 2013.)

Kansalaisjournalistit ovat sitä mieltä, että journalistiopiskelijoiden mukana oleminen projektissa oli hyvä asia puolin ja toisin. Heidän mielestään kansalaisjournalistit saattoivat antaa journalistiopiskelijoille sellaisiakin näkökulmia, joita opiskelijat eivät ehkä muuten olisi tulleet ajatelleeksi. (Raunell 2013, Satamo 2013.) Näin olleen projekti tuskin olisi toiminut pelkästään kansalaisjournalistien voimin tai heidän vetovastuullaan, jota projektin jatko olisi vaatinut. (Kaartinen 2013a.) Kuten Honkonen ja Lahtinenkin huomauttavat, useimpien sosiaalisessa mediassakin jaettujen juttujen takana on kuitenkin palkatun toimittajan tekemä juttu. (Honkonen & Lankinen, 2012, 133.) Portsa-sivuston juttujen julkaisu vaati kuitenkin palkatun tuottajan panosta, joten täysin kansalaisjournalistisin voimin

sivusto tuskin olisi ollut elinkelpoinen hetkeäkään. Onkin aiheellista sanoa, että jos kansalaisjournalismia tai hyperlokaalista journalismia toteutetaan perinteisen tiedotusvälineen nimissä, se vaatii siinä tapauksessa aina työpanosta myös tiedotusvälineen edustajilta.

Huolimatta siitä, että sivuston kävijämäärät eivät tyydyttäneet Turun Sanomien johtoa ja sivuston päivittäminen loppui, on projektia jääty Porsan alueella kaipaamaan. (Raunell 2013.) Kansalaisjournalistien mielestä on toisaalta sääli, ettei projektille annettu enemmän aikaa. Sari Raunell on sitä mieltä, että ihmiset ovat varovaisia uuden asian suhteen ja ottavat sen hitaasti omakseen. Turun Sanomat ehkä odotti toisenlaista ja räjähtävämpää vastaanottoa, kuin millaisen sivusto sitten sai. Porsan alueella asuu kuitenkin vain muutamia tuhansia ihmisiä, joten sivuston kävijämäärät eivät voineet ollakaan mitään huikeita. (Emt. 2013.)

Kuitenkin on huomautettava, että Turun Sanomillakin huomattiin se, että porsalaisten ja kansalaisjournalistien keskuudessa otettiin idea erittäin innostuneesti vastaan ja sivustosta tykättiin, mutta innostus ei sitten kuitenkaan kantanut sen pidemmälle, että sivustoon oltaisiin itse haluttu porsalaisten keskuudessa varsinaisesti sitoutua. (Valtonen 2013.)

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Vaikka Portsa-projekti loppuikin, ei sitä ole syytä pitää epäonnistuneena projektina. Sen tarkoitus oli ennen kaikkea kokeilla, mitä kaikkea voidaan journalismissa tehdä ja miten monimediatalo, jonka selkeästi tunnetuin tuote on painettu lehti, voi osallistaa lukijoitaan. Tässä onnistuttiin. Turun Sanomissa opittiin ennen kaikkea projektien tuottamista ja Portsa-projektin jälkimainingeissa siellä ollaan projekteja tuotettu sittemmin. Journalistiopiskelijat taas saivat arvokasta työkokemusta omalta alaltaan ja kontakteja mahdolliseen tulevaan työnantajaan. Kansalaisjournalistit pääsivät tuottamaan juttuja omasta kaupunginosastaan ja julkaisemaan niitä.

Portsa-projekti perustui sekä journalistiopiskelijoiden että kansalaisjournalistien osalta vapaaehtoisuuteen, vaikka journalistiopiskelijoille maksettiinkin tuottamistaan jutuista palkkio. Palkkion maksaminen oli tärkeää alaa opiskelevien motivaation kannalta (Kuusisto 2013, Linjos 2013). Kansalaisjournalistit olivat vahvasti sitä mieltä, että olisi ollut outoa, jos heille olisi maksettu palkkioita. Jokainen heistä oli kuitenkin mukana projektissa lähinnä kotiseutuylpeyden vuoksi (Raunell 2013, Satamo 2013.) Palkkioiden maksaminen olisi nostanut kansalaisjournalistille myös rimaa tehdä juttuja, koska silloin olisi tuntunut siltä, että juttujen pitäisi olla enemmän journalistisia. (Raunell 2013.)

Sivusto ei myöskään olisi voinut pyöriä pelkästään kansalaisjournalistisin voimin, vaan Turun Sanomien edustajilla oli ratkaiseva rooli sivuston julkaisemisessa ja sen ylläpitämisessä. Tästä voidaan päätellä se, että loppuen lopuksi kansalaisjournalismi ei varmasti tulevaisuudessakaan tule syrjäyttämään ammattia opiskelleiden toimittajien tarvetta. Siitäkään huolimatta, että teknologinen kehitys onkin mahdollistanut melkein jokaisen toimivan toimittajana. (Honkonen & Lankinen 2012, 133.)

Mitä projekti sitten merkitsi Turun Sanomille? Portsa-projektin merkitys oli loppujen lopuksi vähäisempi, mitä tämän tutkielman tutkimuskysymystä suunniteltaessa ajateltiin. Portsa-projektin merkitys ei kuitenkaan ollut Turun Sanomille

missään nimessä yhdentekevä. Ensinnäkin kokeilu näytti sen, että tämänkaltaisen projekti on mahdollista toteuttaa ja siihen on mahdollista saada tekijöitä. Toiseksi Turun Sanomilla todettiin, että journalismissakin on mahdollista toteuttaa projekteja, joilla on heti alussa määritelty alku ja loppu. Kolmanneksi voitaisiin sanoa, että Portsa-projekti muistutti Turun Sanomille paikallisuuden voimasta. Portsa-projekti ei välttämättä ole ainoa syy, miksi Turun Sanomilla ollaan entistä enemmän kiinnitetty huomiota paikallistason uutisointiin, mutta ei projekti ainakaan ole vähentänyt paikallisuuden merkitystä Turun Sanomilla.

Mediatalojen taloudellinen tila oli ja on edelleen haaste ja kynnys toteuttaa Portsa-projektin kaltaisia projekteja jatkossa. Siitä huolimatta, että julkaisualusta Wordpress ja videoiden julkaisualusta Vimeo olivat ilmaisia käyttöliittymiä, oli projekti kuitenkin taloudellisestikin arvokas kokeilu. Projektista saatiin kuitenkin tärkeää tietoa siitä, mitä voidaan tehdä ja miten kannattaa tehdä. Jos Turun Sanomissa päätettäisiin joskus tuottaa samanlainen projekti uudelleen, ei sillä ker-
taa tarvitsisi aloittaa nolasta, koska Portsa-projektin kokemukset ja tiedot ovat käytettävissä. Karkeasti tiivistäen Portsa-projekti oli siis kansalaisjournalistinen, osallistava ja sosiaalistava kokeilu, joka toi Turun Sanomat, kansalaisjournalistit ja ammattiin opiskelevat lähemmäksi toisiaan.

Jotta Portsa-projekti olisi voinut menestyä paremmin, sitä olisi pitänyt mainostaa. Jos projekti tehtäisiin nyt, sitä ehdottomasti mainostettaisiinkin. (Kaartinen 2013a.) Portsa-kaupunginosauutiset –sivusto kärsi siitä, että kukaan ei, tekijöitä lukuun ottamatta, oikein tiennyt sivuston olemassaolosta. Turun Sanomien verkkosivuilta olisi päässyt Portsan sivuille, jos olisi löytänyt linkin kaikkien etusivun mainosten ”alta.” (Kuusisto 2013.) Portsan sivusto olisi pitänyt olla siis paitsi Turun Sanomien verkkosivuilla, myös painetussa versiossa paremmin esillä. Sivustolle tuotettuja juttuja oltaisiin voitu hyödyntää painetussa versiossa esimerkiksi kainalojuttuina Portsaa koskevissa uutisissa tai artikkeleissa. (Kaartinen 2013a.) Videoille olisi voitu luoda TSTV:n sivuille oma Portsa-arkistonsa.

Tämä kaikki olisi kuitenkin vaatinut pidemmän tähtäimen suunnitelmaa, mutta myös rahaa. Sivuston jatkumisen kannalta sille olisi pitänyt antaa enemmän aikaa kehittyä rauhassa menestykseksi. Hyperlokaalisuus vaatii vuosikausien

työn. (Doctor 2010, 54). Sen lisäksi projektiin olisi pitänyt palkata lisää työntekijöitä. Tähän ei kuitenkaan ollut varaa. Portsa-projekti oli yhdelle palkatulle työntekijälle kuitenkin iso rutistus ja vastuu. Projekti ei olisi voinut missään nimessä toimia pelkästään kansalaisjournalistisin voimin. Ongelmaksi olisi tällöin muodostunut kansalaisjournalistien jutun tekoon sitouttamisen lisäksi muun muassa journalistien ohjeiden ja lainsäädännön noudattaminen. Riski olisi ollut Turun Sanomille liian suuri, koska sivusto toimi Turun Sanomien nimen alla.

Mainostamisen lisäksi haasteena oli kansalaisjournalistien innon vähentyminen. Journalistiopiskelijoita motivoi alan työkokemus ja raha, mutta kansalaisjournalistit eivät osanneet edes ajatella, että työstä olisi maksettu. Kansalaisjournalisteja pitäisi siis pystyä motivoimaan ja sitouttamaan juttujen tuottamiseen muuten. Projektissa kuukausittain pidetyt palaverit toisaalta toimivat hyvinä hengennostattajina, mutta sitouttaminen olisi varmasti ollut helpompaa, jos sivuston kävijämäärät olisivat olleet paremmat. Se olisi vaatinut mainostamista. Journalismin tuottaminen on nykypäivänä hyvin paljon riippuvainen mainostuloista, eikä edes kansalaisjournalistinen sivusto voi välttyä siltä faktalta. Täysin ilmaista työtä, ei edes kansalaisjournalismia, kun ei olekaan.

Tässä tutkielmassa kansalaisjournalismia ajateltiin kokeiluna ja myös journalismia tutkivana. Portsa-projekti on erinomainen esimerkki siitä, miten kansalaisjournalismi on kokeilevaa. Turun Sanomilla oli rohkeutta lähteä tekemään projektia, jossa kaikki palaset olivat ensin täysin irtonaisia. Niistä onnistuttiin kuitenkin kokoamaan kokeilu, joka palkittiin. Voidaan sanoa, että kokeilun lisäksi Portsa-projektissa onnistuttiin myös tutkimaan journalismia. Tärkein huomio tästä lienee se, että edes kansalaisjournalismi ei ole suojassa siltä seikalta, että mainostaminen on tärkeää. Tämän lisäksi huomionarvoista on se, että kansalaisjournalistiset kokeilut vaativat menestyäkseen usein pidemmän ajan kuin mihin mediataloilla on taloudellisesti varaa. Nykyjournalismissa voittoja pitäisi tulla heti.

Tutkielmassa ei käsitellä menestyneitä kansalaisjournalistisia sivustoja, niiden rakenteita, tekijöitä, resursseja tai sitä kuinka kauan sivustot ovat olleet olemassa ennen menestystä. Tässä tutkielmassa ei myöskään huomioida sitä, onko

tällaisia sivustoja ylipäätään olemassa. Tämä voisi olla jatkotutkimuksen aihe yhdessä kansalaisjournalismin yleisen tutkimuksen kanssa. Yleinen mielipide kansalaisjournalismista tuntuu olevan se, että sen kulta-aika on jo ohi, eikä se ole enää tutkimusaiheena kiinnostava. Kuitenkin teknologinen kehitys ajaa yhteiskuntaa jatkuvasti enenevässä määrin siihen, että kuka tahansa voi ja tuottaaakin jo verkkoon materiaalia. Kaikki verkkoon tuotetusta materiaalista ei tietenkään ole journalismia, mutta voidaanko sanoa, että osa sellaisestakin materiaalista, joka ei täytä perinteisen journalismin määritelmää (ks. luku 4), voisi kuitenkin olla journalismia, jopa kansalaisjournalismia? Kansalaisjournalismin määrittelemisen voi olla hankalaa ja tällä hetkellä ”epämuodikasta”, mutta kansalaisjournalismi on silti lisääntymässä. Portsa-projekti oli tästä hyvä, kokeileva esimerkki.

LÄHTEET

Ahva, L. 2003. Kohti keskustelemaa journalismia. Kansalaisjournalismin kokeilua, kritiikkiä ja arviointia. Pro gradu –tutkielma. Tampere: Tiedotusopin laitos. Viitattu 10.3.2013 <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu00197.pdf>

Doctor, K. 2010. Newsonomics. Twelve New Trends That Will Shape the News You Get. New York: St. Martin's Press.

Facebook. 2013. Koroinen – Turun syntysija -Facebook-sivut. Viitattu 29.3.2013 <http://www.facebook.com/pages/Koroinen-Turun-syntysija/105750686140932>

Facebook. 2013. Turun Sanomat. Viitattu 20.4.2013. <https://www.facebook.com/turun-sanomat?ref=ts&fref=ts>

Helle, M. 2009. Blogit journalismin muutoksen merkkeinä. Teoksessa Välvirronen, E. (toim.) Journalismi murroksessa. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2011. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Heinonen, A. & Domingo, D. 2009. Blogit journalismin muutoksen merkkeinä. Teoksessa Välvirronen, E. (toim.) Journalismi murroksessa. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press, 68-87.

Honkonen, J. & Lankinen, J. 2012. Huonoja uutisia. Helsinki: Into Kustannus Oy.

Journalistiliitto. 2012. Journalistin ohjeet. Viitattu 28.3.2013. <http://www.journalistiliitto.fi/pelisaannot/journalistinohjeet/>

Kaartinen, K. 2013a. Turun Sanomat. Haastattelu 22.2.2013.

Kaartinen, K. 2013b. Turun Sanomat. Sähköpostitiedonanto 25.2.2013.

Kaartinen, K. 2013c. Turun Sanomat. Sähköpostitiedonanto 7.4.2013.

Koroiset-lehti. 2013. Koroiset-lehden nettisivut. Viitattu 9.3.2013. <http://www.koroinen.fi/>

Kunelius, R. 2003. Viestinnän vallassa. Helsinki: WSOY

Kuusisto, J. 2013. Journalistiopiskelija. Haastattelu 8.2.2013.

Levikintarkistus. 2013. Viitattu 20.4.2013. <http://www.levikintarkistus.fi/index.php>

Linjos, S. 2013. Journalistiopiskelija. Haastattelu 7.2.2013.

Museovirasto 2009. Viitattu 22.3.2013. http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1849

Nurmi, H. 2013. Koroiset-lehti. Sähköpostitiedonanto 29.3.2013.

Portsa ry. 2013. Portsa ry:n nettisivut. Viitattu 9.3.2013 <http://www.portsa.fi/>

Raunell, S. 2013. Kansalaisjournalisti. Haastattelu 13.2.2013.

- Rogers, Tony. 2013a. What is Hyperlocal Journalism? Journalism.About.Com. Viitattu 2.3.2013 <http://journalism.about.com/od/citizenjournalism/a/hyperlocal.htm>
- Rogers, Tony. 2013b. What is Citizen Journalism? Journalism.About.Com. Viitattu 10.3.2013 <http://journalism.about.com/od/citizenjournalism/a/whatiscitizen.htm>
- Rosen, J. 1993. Community Connectedness. Password for Public Journalism. The Poynter Papers No. 3. St. Petersburg, Florida: The Poynter Institute for Media Studies.
- Rosen, J. 1999. The Action of the Idea. Public Journalism in Built Form. Teoksessa Glasser, T. (toim.). The Idea of Public Journalism. New York: The Guilford Press, 21 - 48.
- Rosen J. 2000. Questions and Answers About Public Journalism. Artikkelissa Debate: Public Journalism. Journalism Studies 1 (2000): 4, 679-694.
- Satamo, J. 2013. Kansalaisjournalisti. Haastattelu 11.2.2013.
- Seppänen, J. & Väliverronen, E. 2012. Mediatyhteiskunta. Tampere: Vastapaino.
- Turun kaupunki. Turun kaupungin sivut. Väestö. Viitattu 28.3.2013 <http://www.turku.fi/public/default.aspx?contentid=6005>
- Turun Sanomat. 2012. Portsa-sivut. Viitattu 28.3.2013. <http://portsa.ts.fi/>
- TS-Yhtymä. 2012. TS-Yhtymän vuosikertomus 2011. Viitattu 20.4.2013. <http://www.ts.fi/ts-yhtyma/350586.pdf>
- Valtonen, V. 2013. Turun Sanomat. Haastattelu 22.2.2013
- Vehkoo, J. 2011. Painokoneet seis! Jyväskylä: Bookwell Oy.
- Väestörekisterikeskus. 2013. Kuntien asukasluvut aakkosjärjestyksessä. Viitattu 20.4.2013. <http://vrk.fi/default.aspx?docid=6865&site=3&id=0>
- Yle. 2011. Raju tulipalo riehui puutalossa Turussa – museokeskus toiveikas korjauksesta. Viitattu 29.3.2013 http://yle.fi/uutiset/raju_tulipalo_riehui_puutalossa_turussa_-_museokeskus_toiveikas_korjauksesta/5367193

Liite 1

Kirjallisuuskatsaus: Entistä teknisempi mediayhteiskunta ja sen vaikutus kansalaisjournalismin lisääntymiseen

Johdanto

Journalismi on murroksessa. Tästä on mediayhteiskunnassa puhuttu jo kohta yli vuosikymmenen. Eri julkaisualustat ovat lisääntyneet räjähdysmäisesti. Toimittajia on lomautettu ja irtisanottu. Kansalaiset tuottavat juttuja verkkoon entistä enemmän. Tästä kertoo muun muassa blogien määrän lisääntyminen. Journalismia tehdään vaikka siitä ei maksettaisi. Verkon luomat sosiaaliset julkaisualustat mahdollistavat tämän. Sekä se, että perinteinen media, printtimedia etunenässä pyytääkin kansalaisia osallistumaan toimintaan. Tästä ovat esimerkkeinä lukijan vihjeet ja kuvat, joita nyt jo mediassa hyödynnetään.

Blogit – kansalaisjournalismia vai journalismia? Vai sekä että?

Blogit ovat alun perin verkkoon kirjoitettavia päiväkirjoja. Nytkin niistä on tullut jo vakavasti otettavaa, voisi jopa sanoa, journalismia. Moni arvostettu toimittaja pitää blogia. Blogit antavat toimittajalle mahdollisuuden sellaiseen ilmaisuun, jota välttämättä media työnantajana ei mahdollista. Blogissa kuitenkin kirjoittaja kirjoittaa omia subjektiivisia näkemyksiään, joten ovatko blogit sitten kuitenkaan ihan journalismia sen varsinaisessa merkityksessä?

Ari Heinonen ja David Domingo kirjoittavat artikkelissaan Blogit journalismin muutoksen merkinä, että blogit ovat ilmiö, joka vaikuttaa kauttaaltaan julkisen viestinnän asetelmiin. Esimerkkinä kirjoittajat pitävät Tapaninpäivän tsunamia Aasiassa vuonna 2004, kun suomalaisten sukellusyrittäjien blogista sai tietoa Thaimaan tapahtumista paremmin kuin tiedotusvälineistä. Tuo blogi saikin myöhemmin valtion tiedonjulkistamispalkinnon (Heinonen & Domingo 2009, 68).

Jos vuosituhanen vaihteessa keskusteltiin siitä, onko blogit journalismia ja tärkeitä journalismille, muutti keskustelu Heinosen ja Domingon mukaan vuosina 2004-2005 sävyään. Enää ei pohdittu, oliko blogit journalismille tärkeitä, vaan että kuinka tärkeitä ne ovat (Emt., 69). Kirjoittajien mukaan mediamoguli Richard Branson kehotti vuonna 2005 amerikkalaisia uutisvälineitä ottamaan oppia bloggaajilta.

Erilaisia julkaisualustoja blogeille onkin nykyään tarjolla useita. Jos Googlen kehittämä Blogger olikin ensimmäisten joukossa, on se saanut rinnalleen muun muassa Wordpressin, jota esimerkiksi Turun Sanomat käytti Portsa-kaupunginosauutiset-sivuston julkaisualustana. Heinonen ja Domingo toteavat, että blogien perusajatus on jo melko vanha. Heidän mukaansa www:n eli world wide webin suhteellisten helppokäyttöisten html-editoriohjelmien myötä paikallinen ja maailmanlaajuinen julkaiseminen mahdollistui passiivisen vastaanottamisen sijaan (Heinonen & Domingo 2009, 69). Viestintä olisi siis siitä lähtien verkostomaista ja sen ajateltiin uhkaavan perinteistä journalismia. Mediateollisuuden ja sen harjoittaman journalismin ajateltiin hiipuvan muutamassa vuodessa, ja kuviteltiin, että moninaiset monelta-monelle julkaisuverkot luovat uuden tasa-vertaisen viestinnän kulttuurin (Emt., 69). Kuitenkin he myöntävät, ettei internet ole aiheuttanut, peloista huolimatta vallankumouksellista muutosta journalismissa (Emt., 70).

Heinosen ja Domingon mukaan suomalaisten suosituimpia blogeja ei juuri voi pitää journalistisina tuotoksina. Useimmat blogeista on tavanomaista päivittäistä tunnelmakuvausta. Blogeista on silti tullut Heinosen ja Domingon mukaan myös toimittajien keskuudessa suosituiksi, sillä heidän mukaansa toimittajat hakevat blogeista avoimempaa ja suurempaa väylää yleisöönsä.

Kansalaisblogeja julkaisevat mediasta riippumattomat kansalaiset. Teknistyvä yhteiskunta on mahdollistanut tämän. Heinosen ja Domingon mukaan kansalaisblogeja kirjoittavat muun muassa sellaiset henkilöt, jotka toimivat median kommentaattorina, asiantuntijakirjoittajana tai amatöörireportterina (Emt., 77). Bloggaajat voivat kirjoittaa niin sanottua vahtiblogia, joka tarkkailee median toimintaa verkossa ja muissakin välineissä. Vahtiblogeissa nostetaan esiin vähälle

huomiolle jääneitä aiheita tai moititaan uutisoinnin virheitä. Esimerkiksi bloggajat olivat ensimmäisiä, jotka kritisoivat Espanjan hallituksen tiedotuspolitiikkaan Madridin vuoden 2003 pommi-iskun jälkeen (Emt., 77). Bloggaajilla on siis selvästi vaikutusta ja valtaa mediaan, vaikka blogeja ei journalistisina tuotoksina pidettäisikään.

Kansalaiset eivät enää ainoastaan kuluta mediaa, vaan myös tuottavat sitä

Perinteisesti joukkoviestintä, media on ollut harvojen valitsemaa viestimistä suurelle joukolle. Edellisissä kappaleissa käsitellyt blogit ovat omalta osaltaan hämärtäneet tätä rajaa, mutta suuri vaikutus joukkoviestinnän muuttumiseen on ollut myös sosiaalisella medialla. Enää kansalainen ei ole pelkkä median kuluttaja, hän on nykyään myös tuottaja rekisteröityessään erilaisiin sosiaalisen median palveluihin ja tuottaessaan niihin sisältöä, vaikka niinkin pienen määrän, kuin yhden statuspäivityksen. Oman mielipiteensä verkossa ilmaisemisen mahdollisuus, on aiheuttanut sen, että mediakuluttajasta on tullut mediasisältöjen levittäjä (Seppänen & Väliverronen 2012, 26).

Sosiaalisesta mediasta puhutaan toisinaan muodossa ”uusmedia”. Tämä on kuitenkin huono nimitys, sillä nykyisille käyttäjille nykyinen media on ollut aina olemassa, ei siis uusi juttu, joka olisi yhtäkkiä vain ilmestynyt jostain. Seppäsen ja Väliverronen mukaan myös digitaalinen media on käsitteenä huono. ”Nykyään on vaikea löytää sellaisia joukkoviestinnän sisältöjä, jotka eivät olisi ainakin jossain tuotantonsa vaiheessa digitaalisessa muodossa”. He huomauttavat, että vaikka sanomalehti edelleen painetaan paperille musteella, käytetään siihenkin digitaalista tekniikkaa.

Vielä 1990-luvulla puhelin, kamera, televisio, radio ja sanomalehti olivat toisistaan erillisiä laitteita (Seppänen & Väliverronen 2012, 26). Nykyään älypuhelimet ja tablettitietokoneet ovat niin kehittyneitä, että mediatalojen ja –toimijoiden on ollut pakko alkaa tuottaa sisältöä myös näille laitteille sopivilla julkaisualustoilla. Tämä digitalisoituminen on ollut entisestään lisäämään kansalaisjournalismin määrää. Nykyään ne sanomalehdet, jotka eivät tarjoaisi lukijoilleen keskustelun mahdollisuutta, ovat lähes täysin olemattomat.

Sosiaalinen media-nimeä käytetään internetin erilaisista yhteisöpalveluista, kuten YouTube, Twitter, Facebook ja erilaiset blogipalvelut. Näiden käyttäjät tuottavat joko yksin tai yhdessä näiden yhteisöpalveluiden sisällöt (Seppänen & Välvirronen 2012, 36). Huomionarvoista näiden palveluiden käytössä on se, että käyttäjät eivät saa sisällön tuottamisestaan korvausta, vaikka palvelut ovatkin kaupallisia. Seppäsen ja Välvirronen mukaan juuri tällaiset yhteisöpalvelut eli sosiaalinen media on ajanut median taloudellisen toiminnan uuteen tilanteeseen, koska käyttäjät tuottavat sisältöä ilmaiseksi. Toisaalta näissä palveluissa ei oikeastaan voi enää erottaa vuorovaikutusta ja sisällön tuottamista toisistaan, koska palvelut auttavat verkostoitumaan ja muodostamaan yhteisöjä (emt., 36).

Perinteinen joukkoviestintä eli harvoilta-monelle ja sosiaalinen media on ehkä helppoa erottaa ajatuksentasolla toisistaan, mutta käytännössä vaikeampaa. Seppänen ja Välvirronen käyttävät tässä esimerkkinä YouTubea. Heidän mielestään YouTube edustaa myös joukkoviestintää, sillä ”se tarjoaa julkaisualustan, jolla voidaan kätevästi levittää sisältöjä suurelle, ennalta määrittelemättömälle joukolla vastaanottajia”. He pitävät silti YouTubea perinteistä joukkoviestintää demokraattisempana, koska YouTubeen käyttäjät voivat levittää mediasisältöjä ja kommentoida niitä. Myös Twitteriä kirjoittajat pitävät parempana esimerkkinä joukkoviestinnästä kuin Facebookia, joka perustuu käyttäjiensä vuorovaikutukseen.

Seppäsen ja Välvirronen mukaan internet on paitsi lisännyt erilaisten mediasisältöjen tuottamisen mahdollisuutta, ennen kaikkea saattaa muut käyttäjät tietoisiksi sisältöjen olemassaolosta. Esimerkkinä he käyttävät Facebookia, jossa voi omalle seinälleen ja samalla kavereiden uutisvirtaan, linkittää videon YouTubeasta. Tätä he kutsuvat sosiaalisiksi kuratoinniksi, koska se muistuttaa heistä taidenäyttelyiden kokoajien eli kuraattorien toimintaa (Seppänen & Välvirronen 2012, 39). Seppänen ja Välvirronen pitävät tätä ilmiötä tärkeänä, koska se viittaisi siihen, ettei sosiaalisen median käyttäjä sitten kuitenkaan tuottaisi sisältöä aktiivisesti aina itse, vaan lähinnä enemmänkin yhteyksiä eri sisältöihin.

Kuitenkaan ei voida kiistää, etteikö sosiaalisella medially olisi ollut ja olisi edelleen valtavaa vaikutusta kansalaisten entistä aktiivisempaan osallistumiseen

mediasisältöjen tuottamiseen. Sosiaalinen media on myös kiinnittänyt toimittajien huomiota verkossa toimimiseen ja verkkoon sisältöjen tuottamiseen. Tai näin sen ainakin pitäisi tehdä.

Teknologia voi parantaa journalismia – jos sitä osataan hyödyntää

Jos vielä 90-luvulla teknologisen kehityksen pelättiin uhkaavan journalismia, sitä pelkoa ei ilmeisesti enää tunneta isoissakaan mediataloissa. Kansalaisia päinvastoin kannustetaan ottamaan osaa journalismiin ja sen tuottamiseen. Juha Honkonen ja Jussi Lankinen pitävät tätä hyvänä asiana. ”Uusi teknologia on tuonut jokaisen taskuun mahdollisuuden tehdä journalismia”, he kirjoittavat kirjassaan *Huonoja uutisia*. Honkosen ja Lankisen mielestä journalismilla on mahdollisuus parantua, kun reporttereita on aina ja kaikkialla.

Sosiaalisessa mediassa uutiset, juttuaiheet ja skuupit ovat hyvin usein luettavissa jo paljon ennen kuin yksikään ”oikea” media julkaisee aiheesta jutun. Honkonen ja Lankinen muistuttavat kuitenkin, että nopeuteen pyrkivä sosiaalinen media-journalismi sisältää aina huijausvaaran – tiedot kun pitäisi pystyä tarkistamaan ennen kuin niitä julkaistaan virallisilla alustoilla (Honkonen & Lankinen 2012, 133). Heidän mukaansa myös mediatalot eivät vielä osaa hyödyntää nopeaa sosiaalista mediaa kunnolla. Nopeasti verkkoon päätyvät uutiset ovat kaikilla mediataloilla samat. Tai sitten hyödyntäminen menee pahasti metsään. Esimerkkinä he käyttävät Sanoman kaupunkilehtiä, jotka on vuorattu lukijoiden ottamilla huonolaatuisilla kuvilla, jotka herättävät muissa lukijoissa vain myötähäpeää (emt., 133).

Uuteen tapaan tuottaa journalismia tuovat Honkonen ja Lankinen kuitenkin virkistävän ja perinteistä journalismin suosijaa helpottavan näkökulman.

”Twitter- ja Facebook-statusten merkitystä journalismissa kuitenkin usein liioitellaan. Päivitykset ovat kyllä nopeita ja tehokkaita tiedonlevittäjiä, mutta se tapahtuu useimmiten linkkejä välittämällä. Ja mitä löytyy uutislinkin takaa? Lähes aina perinteisessä mediassa työskentelevän toimittajan tekemä juttu”

Honkonen ja Lankinen nimittämät nykyistä verkkojournalismia halvaksi. He huomauttavat, että edelleenkin, suuresta teknologisesta kehityksestä huolimatta

ta, mediataloissa tehdään hyvin vähän journalismia verkkoa varten verkon ehdoilla (Honkonen & Lankinen 2012, 84). Verkkoon tehdyn verkkojournalismin tulisi heidän mukaansa olla vuorovaikutteista ja käyttäjälähtöistä.

Tekninen mediayhteiskunta = lisää kansalaisjournalisteja = enemmän työtömiä toimittajia?

On hyvä, että suomalaiset ovat perinteisesti olleet lehden tilaajakansaa ja tuntuvat olevan sitä edelleenkin, jos katsoo World Press Trendsin tilastoa suomalaisten lehtien levikistä vuodelta 2009 (Vehkoo 2011, 27). Se ei ole hyvä, että Suomessa on väkilukuun suhteutettuna eniten toimittajia koko maailmassa (emt., 26). Kaikille ei millään riitä työtä, varsinkin, kun lehdet karsivat ensimmäisenä toimittajista, kun ajat ovat huonot. Toisinkin voisi olla. Voitaisiin karsia paperista (emt., 216). Tehtäisiin kunnan verkkojournalismia klikkausjournalismin sijaan.

Jos lehdille kelpaavat lukijoiden ottamat kuvat (Honkonen & Lankinen 2012, 133), niin miksi ei kelpaisi pelkästään kansalaisjournalistien tekemät jutut? Halvemmaksihan tulee maksaa elokuvalippu tai 50 euroa (emt., 133), kuin koulutetun toimittajan palkka.

Tulevaisuudessa työllistynevätkin jonkin erikoistaidon hallitsevat toimittajat. Pelkkä toimittamisentaito ja journalistin ohjeiden hallitseminen ei riitä, pitää erikoistua. Siitäkin huolimatta, että suomalaisissa sanomalehdissä on ollut tapana pyrkiä eroon erikoistoimittajista (Vehkoo 2011, 217).

Vehkoo kirjoittaa, että menestyvän ja uuden journalistin pitää tietää jostakin tietystä aiheesta todella paljon ja hallita myös erilaiset julkaisualustat. Pitää olla tekninen moniosaaja, joka ymmärtää verkon ja multimedian päälle, mutta samalla myös perinteinen journalisti, jonka työhön voidaan luottaa ja jonka nimi on laadun tae (Vehkoo 2011, 218). Vehkoon mielestä joukkotiedotuksen ja massayleisön ajoista ollaan siirtymässä kohti erikoistuneita sisältöjä (emt., 220).

Liite 2

Haastattelukysymykset Veikko Valtoselle

1. Mistä idea Portsa-projektiin lähti? Lisäkysymys vastauksen perusteella:
Idea oli syntynyt siis jo selvästi ennen vuotta 2011, jolloin projekti aloitettiin?
2. Mitä Turun Sanomat halusi projektilta?
3. Mitä projektista saatiin?
4. Miksi projekti loppui?
5. Voiko mielestäsi tällaisella projektilla sitouttaa lukijoita? Ja jos voi, niin kumpaan enemmän, verkkoon vai painettuun lehteen?
6. Olisiko projekti toistettavissa?
7. Miten projekti muutti tai paransi Turun Sanomia?
8. Toiko Portsa-projekti jotain lisäarvoa Turun Sanomille? Vai toiko lisäarvoa vain Turun Sanomien verkkosivuille?

Liite 3

Haastattelukysymykset Katja Kaartiselle

1. Mistä idea mielestäsi Portsa-projektiin lähti?
2. Miten päädyit sivuston tuottajaksi?
3. Millä perusteella julkaisualustaksi valittiin Wordpress?
4. Mikä projekti mielestäsi oli?
5. Millä perusteella juttuaiheet jaettiin kansalaisjournalistien ja journalistiopiskelijoiden kesken?
6. Kuinka paljon juttuja jouduttiin editoimaan Turun Sanomilla?
7. Oliko editointimäärissä jotain eroja kansalaisjournalistien ja journalistiopiskelijoiden tuottamien juttujen välillä? Jos oli, niin mitä ja kuinka paljon? Lisäkysymys vastauksen perusteella: Tuliko mieleen, että kansalaisjournalistit nimenomaan halusivat palautetta ammattikirjoittajalta?
8. Olisiko projekti toistettavissa?
9. Olisiko projekti ollut laajennettavissa muihin kaupunginosiin?
10. Olisiko Portsa-sivuille tuotettuja juttuja voitu hyödyntää myös painetun lehden puolella? Jos kyllä, miksi? Jos ei, miksi?
11. Jos projekti olisi jatkunut vielä pidempään, uskotko, että tekijät olisivat edelleen olleet sitoutuneita projektiin, vai olisiko into loppunut jossain vaiheessa?
12. Olisiko projekti voinut toimia pelkästään kansalaisjournalistien voimin?
13. Mitä projekti merkitsi Turun Sanomille?
14. Oltiinko Turun Sanomilla tyytyväisiä projektiin kokonaisuutena?

Liite 4

Haastattelukysymykset journalistiopiskelijoille

1. Miten päädyit mukaan Portsa-projektiin?
2. Miksi halusit mukaan?
3. Oliko projekti ensimmäinen oman alan työkokemus?
4. Millaisia juttuja teit Portsa-projektiin?
5. Teitkö enemmän teksti- vai videojuttuja?
6. Toivottiinko videojuttuja enemmän?
7. Kuinka monta juttua teit?
8. Millaista ohjausta sait?
9. Koitko saavasi omia juttuideoitasi läpi?
10. Mitä mieltä olet palkkion maksamisesta tällaisessa projektissa? Kuuluuko mielestäsi kansalaisjournalismista saada palkkiota?
11. Odotettiiniko journalistiopiskelijoilta uutismaisempaa otetta kuin kansalaisjournalisteilta?
12. Saitko mielestäsi tehdä juttuja niin paljon kuin halusit/olitko tyytyväinen työmäärään?
13. Miten koit juttujen jakautumisen kansalaisjournalistien ja journalistiopiskelijoiden kesken?
14. Olitko tyytyväinen projektiin kokonaisuutena? Entä omaan panokseesi?
15. Olisiko sivustosta tullut mielestäsi parempi, jos sitä olisi tehneet vain journalistiopiskelijat?
16. Mitä projekti mielestäsi merkitsi Turun Sanomille? Toiko projekti mielestäsi jotain lisäarvoa Turun Sanomille?
17. Jos projekti olisi jatkunut pidempään, olisitko edelleen ollut siinä mukana?
18. Lähtisitkö uudelleen mukaan samanlaiseen/-kaltaiseen projektiin?

Liite 5

Haastattelukysymykset Portsa-projektissa mukana olleille kansalaisjournalisteille

1. Miten kuulit Portsa-projektista? Miten Turun Sanomista otettiin yhteyttä?
2. Miksi lähdit mukaan?
3. Mitä projektissa mukana oleminen vaati sinulta?
4. Annoitteko te juttuvinkkejä Turun Sanomille?
5. Millaisia juttuja teit?
6. Miten tuotantotavat mielestäsi toimivat?
7. Olisitko halunnut saada enemmän juttuja tehtäväksesi?
8. Mitä mieltä olet journalistiopiskelijoiden mukana olemisesta projektissa?
Olisiko projekti toiminut myös ilman journalistisopiskelijoita?
9. Saitko palkkiota tekemistäsi jutuista?
10. Mikä on oma arviosi Portsa-projektista? Mitä antoi Turun Sanomille?
11. Olisiko projekti voinut jatkua pidempään?
12. Olisiko aiheet loppuneet kesken?